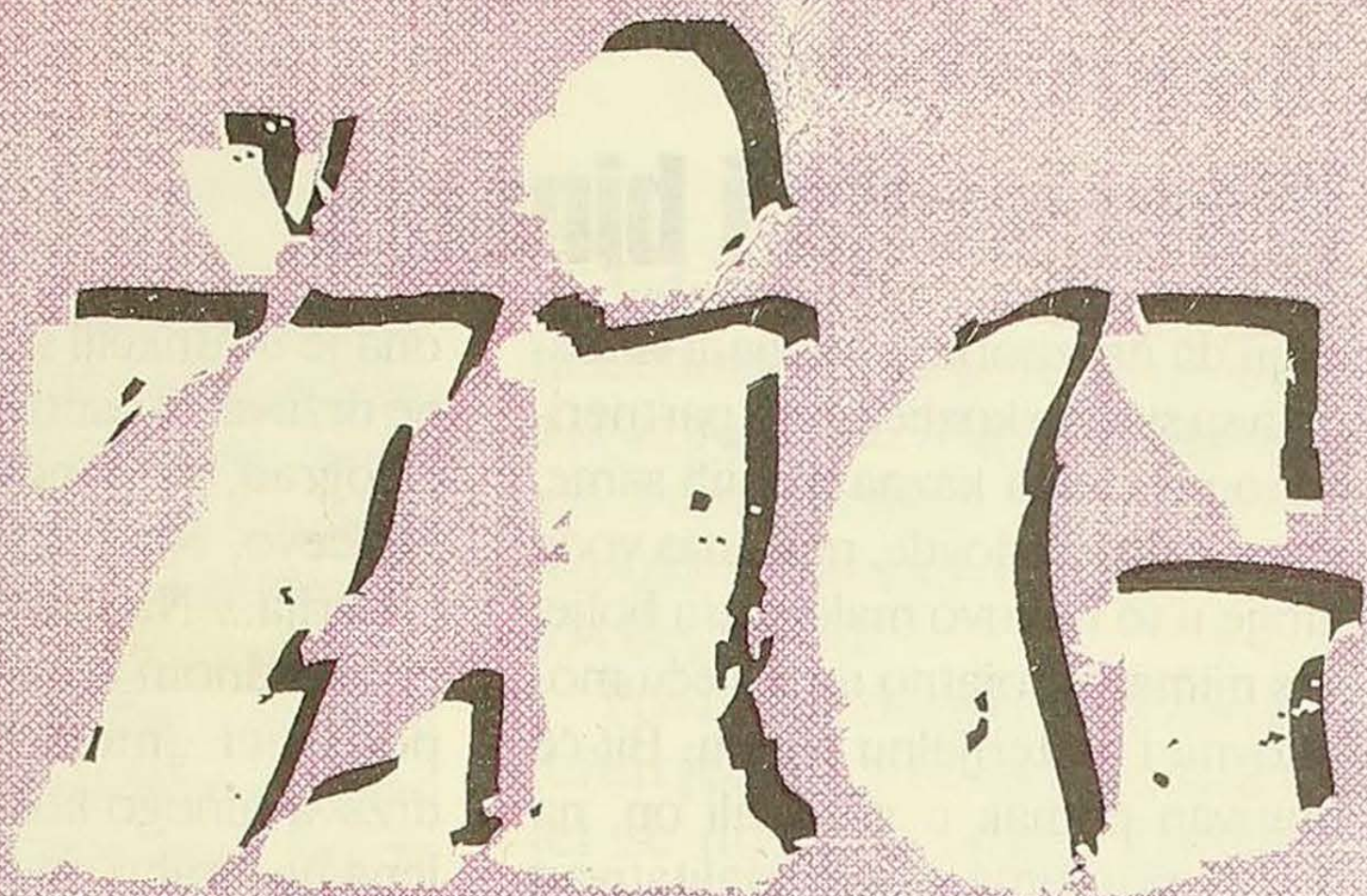

subotički dvojednik

Godina III. • Broj 57 • 19. listopada 1996. • Cijena 2 dinara

Borba s anđelom

Tamo ne idi

Sve je unaprijed smišljeno

Meč je namješten

A kad se on pojavi na ringu

Okružen bljeskanjem magnezija

Oni će ti urlajući uši probiti TE DEUMEM

I prije nego ustaneš iz svoje stolice

Odzvonić će ti iz svih zvana

Bacit će ti u lice

Svetu spužvu

I ne ćeš imati vremena da mu se zaletiš u perje

Oni će se baciti na tebe

A on će te udariti ispod pasa

I srušit ćeš se

Ruku besmisleno skrštenih

U piljevinu

I nikada više ne ćeš voditi ljubav.

Jacques Prévert

Isprika 57

Smisao ljudskog pothvata, kojim se pokušava nešto izgraditi, učiniti, napraviti ni iz čega ili na temelju vrlo malo toga, kao što je slučaj i sa „Žigom“, ne očituje se, u to smo duboko uvjereni, samo u poteškoćama koje ga prate: u porođajnim bolovima i mukama nastajanja. Mjera smisla se više nadaje u veličini ideje zahtjevnima ljudskoga. Ovdje, u našem slučaju – kritici i u dijalogu graditi budućnost, te ne postajati olako na ono što nam se nudi s bilo koje strane.

Bez ijednog, civilizaciji sukladno, riješenog problema, premda se tim niti želimo hvaliti niti žaliti, istrajavamo u nadi da će svima, pa i maloj grupi entuzijasta koji stvaraju „Žig“, jednog dana biti bolje. To nas je držalo. Ali nas i dalje drži.

Proglašavani krivima od strane mnogih i s lijeve i s desne strane, od „naših“ i od „njihovih“, čutimo se djetinje nevino – samo se pitamo i kušamo kritički promatrati, pa makar i rušili nametnute fetiše i tabue. Ako je to grijeh za sva vremena, onda ćemo jednoga dana, vjerojatno ubrzo, nestati. Ukoliko nije, u zdravija, bolja vremena mi ćemo raditi bez petotjednih zastoja.

Tomislav Žigmanov

Ekstremna vijest nad vijestima

I Bunjevci odoše u narod!

Nespretne igre s Bunjencima ne prestaju. Štoviše, one se množe politikanstvom geometrijskom progresijom. Po pravilu, „povijesne“ igre s Bunjencima kreću se ni od čega, a idu „nikamo“. Dok straha od prijeteće praznine, koja nužno prati takvo putovanje, kod putnika nema. Ni kod onih koji vode niti kod vođenih!

U vakuumu osobnoga lutanja, na margini frustracija što ne znaju ni tko su ni odakle su, Bunjevci se već dulje vrijeme vidno nalaze u nelagodnom praznom prostoru vlastitog nepostojanja. Dio hrvatskoga naroda nisu. To duboko razumijevamo jer tko želi biti pripadnikom nečega što je Ovdje višestruko mrsko. Isto tako, nacionalna manjina nisu, ali to niti mogu biti jer „nemaju matičnu državu“. Etnička skupina nisu, jer im se „ne mili“ stajati u skupini s Eskimima, Kerčanima, Gaćanima ili Romima, premda bi s razlogom mogli biti. Stoga su im Vode pucale hamletovski visoko: postati narod ili ne biti. I postadoše. Narod. Odjednom, naprasno. Niotkuda. Rečeno im je. Ili, bolje, obećano.

A što znači pojam **biti narod** u našem JUL-SPS bauljavom političkom diskursu ostaje vječna nepoznanica. Jer, ono, kako im je pojašnjeno od strane ministra dr. Ratka Markovića prigodom njegova posjeta Subotici i njegovog naknadnog „zahvata“ u vidu pismenog dopisa u Okrug, malo je. Čak i za običnu taranu u zajedništvu s lakumićima, a kamoli za narod. Jer, dobiveni status naroda povlači „potrebu“ da se, kaže vječiti „dvorski“ ustavopisac Marković, (samo!) omogući „u odgovarajućim oblicima (...) slobodno evidentiranje bunjevačke nacionalne pripadnosti u tom smislu što bi uvek postojala u svim vidovima iskazivanja i rubrika Bunjevci“!? A gdje je ovdje država? Jer, narod obično, barem se tako uči u školi, treba da ima i svoju državu. I teritoriju. I zastavu. I jezik. (O kulturi „naroda“ Bunjevaca ovoga puta ne bi)... Kao Srbi i Crnogorci, recimo.

Dakle, Bunjevci kao narod, koji se „slobodno evidentira“, izlaze dekretom iz povijesti u kojoj se nisu niti pojavili do 1996. Izlaze na posljednja vrata SPS tramvaja. Znakovito je da se to ponovno čini, kao i mnogo puta ranije, neposredno pred izbore. Očito, mame se glasovi neprosvijećenog puka koji ima nametnutu želju postati narod.

Zašto su i kome potrebni novi izljevi imbecilnosti nakon svih naših civilizacijskih posrnuća? I, zarad čega? Zbog bolesne potrebe za stalnim blamiranjem? Ili je po srijedi lov u mutnom?...

Pitanja se nižu i množe do u beskonačnost isto kao i igre s naivnim „narodom“ Bunjevaca.

(t. ž.)

Vruća parola:

SVI NA IZBORE!

U susret izborima

Između glasovanja i biranja

Ncobavezno obavezujuće, a u ovome trenutku i odgovorno, moramo poći od postavke da čovjekovu bit određuje politika, bez obzira što osobni stav može biti, a često i jeste: „mene politika ne intercsira”. Ovaj skriveni, negativni naboj prema politici upućuje da subjekt, persona, osoba... ne poznaje samoga sebe niti okruženje u kojemu živi, niti pak razlog vlastite mučnine i ravnodušnosti spram političkog polja, koje ga socijalno, povijesno i konkretno čini onim što jeste i koje ga privlači za sve ono što je u njemu i oko njega.

Sloboda kao refleks podanika

Čovjek kao političko biće ponaša se onako kako misli. Između ponašanja i mišljenja određena je njegova sloboda, njegovo pravo na vlastitost, na istost i različitost. Kod nas, na ovim prostorima i s negativnim odnosom prema politici, čovjek misli onako kako se ponaša, sasvim nužnim konzekvencama. I tu se krije uzročnik mnogih osobnih nevolja i kolektivnih frustracija. Jer, ponaša se najčešće na razini psihologije mase. Primjerice u Vojvodini, to je jogurt. „Jogurt-ponašanje” daje i proizvodi lažni osjećaj jednakosti. U nekim drugim uvjetima to bi bilo prihvatljivo, ali ovdje i sada taj patvoreni osjećaj siromašne jednakosti reducira sadržaj pojma slobode na razinu refleksa podanika, čime se u čovjeku negira osoba, poništava se njegovo Ja u Descartesovom smislu.

I upravo u ovome nalazim i vidim opasnost da se na predstojećim izborima neće birati nego glasovati, da nećemo misliti nego se ponašati. Glasat ćemo za one koji nas iz večeri u večer zasipaju lažnim obećanjima i iluzijama da će već od sutra s njima biti bolje. Mnogo bolje! No, trebamo upamtiti da ponekad, poglavito od njihovog obećanja, od viška boljitka može trajno boljeti glava. Da oni (a još su na vlasti) obećani boljitak mogu zbiljski ostvariti, već sutra, izbore vjerojatno ne bi ni raspisivali, premda je to i zakonska obveza. Korak u bolje ostvarili bi odmah. No dobro znaju i umiju da to ne mogu, te su raspisali savezne izbore koji će im poslužiti kao lakmus papir za neke druge ozbiljnije igre. Čini mi se da njihova pravila nije u dovoljnoj mjeri i ozbiljno shvaćala ni udružena ni razjedinjena oporba.

U ovakvo uređenoj federaciji, s dvije neprirodne federalne jedinice, ni savezni ni lokalni izbori za aktualnu vlast ne znače mnogo, bez obzira hoće li ih u konačnom ishodu dobiti ili izgubiti. Imaju dobre i jake mahanizme da se od mogućeg poraza valjaano zaštite.

Pobjeda kao kazna

Što onda od predstojećih izbora očekujem? Ništa! Ali ovim nisam rekao ništa, s obzirom da i napisano ništa znači bar slovo nešto. Ništa jednostavno nije moguće, jer se, napose u političkom milieu, uvijek mora dogoditi nešto. To kazuje da se i na ovim izborima može dogoditi nešto i kvalitativno i kvantitativno novo, bez obzira na to tko će pobijediti.

U slučaju da na izborima pobijedi vladajuća stranka sa svojim koalicijskim partnerima, bit će to pravedna kazna za njih same. Ako su nas već doveli dovde, neka nas vode i dalje, dublje u to njihovo malo sutra bolje. Ući ćemo s njima vjerojatno u još veću moralnu, duhovnu i materijalnu bijedu. Bit će to kvantitativan pomak u gore, ali on, na koncu, u sebi priprema i nosi kvalitativan skok. S njima ćemo svi biti u tom pluralnom siromaštvu jednaki, a što više jednakosti tim je manje slobode i više podanika, što državu košta. Svi se moraju klanjati, nitko raditi.

Međutim, kad-tad, jednom svaki kraj ima svoj novi početak. Jer, na koncu, ipak shvaćamo razlog i uzrok vlastite tjeskobe, kako u samome ponašanju tako i u mišljenju. U osobnom sputanom ponašanju sazrijevaju uvjeti za spontane promjene.

U slučaju da izbore dobije koalicijska oporba, ni onda ne gajimo iluzije: neće odmah biti drugačije i bolje. Prave nevolje će tek tada nastati, ali to će biti jedan kvalitativan pomak, i to u sferi svijesti, koji je izazvan zrelim mišljenjem o potrebi za promjenama.

I tu se problem, što se tiče rezultata izbora, po meni zatvara, s obzirom da ni vladajuća partija i njeni trabanti, kao ni oporba, potrebu za kvalitativnim promjenama nisu odredili iz sfere misaonog nego iz domena ponašanja. Razlikuju se u tome što jedni vlast žele zadržati, a drugi je osvojiti. Bitne promjene za sada tu nema.

Vladajuća partija stanje jednakosti, jednako siromašnih, održava svakodnevnim do boli neukusnim lažnim obećanjima, koja pogadaju i dodiruju samo sferu našeg ponašanja. Ona može slobodno to činiti i s lažima se služiti jer je svjesna da je istodobno dovoljno moćna i dovoljno uplašena. Ta tri uvjeta (laž, moć i strah) su dovoljni, mada ne i nužni razlozi da izbore dobije.

Oporba ne obećava, ona traži vlast da bi naknadno ponudila proces demokratizacije društva. Znači, prvo vlast, pa onda demokracija, što možda i može biti, ali sumnjam. No, ona nema dimenziju odgovornosti u cijeloj izbornoj igri, jer niti je dovoljno moćna niti je uplašena, a lažima se služi umjereno, u granicama podnošljivosti. Na običnog čovjeka svojim ponašanjem djeluje zbunjujuće. Može i osupnuto. Time izravno dovodi u ovisnost pitanje hoće li se na izborima glasovati ili birati, hoćemo li se ponašati ili misliti. Ona je svoje glasačko tijelo uspješno raznim principijelnim neprincipima iliti neprincipijelnim principima razbila i zbiljsko glasačko tijelo svela na birače, što u ovome trenutku pri maloj političkoj kulturi može biti opasno. Može to polučiti uspjeh, ali... Ponovno je u vjetovanosferom ponašanja pred obilježenim kutijama, s obzirom da se ni ona nije odredila prema čovjeku kao političkom biću na liniji jednakosti, slobode, demokracije, pojedinca i kolektiviteta.

Mehanizmi tampona

Vladajuća partija, baš kao i udružena oporba, demokraciju određuje centripetalno, a ne centrifugalno. I za jedne i za druge

ona je u funkciji stvaranja etničko nacionalne države. U osnovi to je Beograd, Beograd, Beograd, pa ponovno Beograd, onda ma Pančevo, Kragujevac, Subotica, Tavank Čikerija... Na ovaj način svi bivaju jedna pred jednom centralnom točkom i postaju podanici „moćne” države. Kao takva država mnogo košta jer joj je moć utemeljena na strahu od sebe i od drugog.

Dalje, savezni izbori se održavaju u federaciji koju čine dvije neprirodne jedinice zbog toga krajnji rezultat uspjeha nije nužno obvezujući za vladajuću partiju. Jima ona načina i mehanizme da stavi dovoljno tampona u sve. Tim prije što nacionalno pitanje većinskog naroda nije u bitni odrednicama riješeno, a ni postavljeno čime se bolno otvara problem Kosova i Vojvodine, i nacionalnih manjina. No, kako s vladajuća partija i oporba, s koalicijama bez njih, opterećene hipotekom nacionalnog, ali nacionalnog na liniji etničke države, a ne stvarnog stanja nacionalnog bića vlastite nacije (koja je zahvaljujući SPS-u i njenim parolama „Svi Srbi u jednoj državi” i „Mi znamo da radimo, ali znamo da se bijemo” itd. u ovome trenutku iznutra frustrirana, nalazi se na silaznoj liniji smirivanja nacionalne provale), oni, na žalost, upravo u tom pitanju ne otvaraju neku ozbiljnu građansku opciju modernog određenog poimanja i realiziranja nacionalnog pitanja pa i samog bića. Sve su to problemi koji se nakon izbora izoštriti u većoj mjeri, ali jednog drugog kuta.

Paradoksalno, ali točno, od raspada a nojevske Jugoslavije, širu građansku opciju blisku europskom poimanju nacije, nudi su i zastupale manje stranke i stranke nacionalnih manjina. One su svoj nacion odredili povijesno zadatim, ontološko opterećenim što znači šire od teritorija, uže od države. Šire od teritorijalnog iz razloga postojanja matične države, uže od države, jer su kao građani lojalni državi u kojoj žive i žele živjeti, te demokratskim putem nastojali sačuvati svoj identitet. (Da ovdje ima razno

Žig broj 57

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo”

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 22-927

Osnivač i glavni i odgovorni urednik: Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog i odgovornog urednika: Tomislav Žigmanov

Uredništvo: Lazar Merковиć, Ivan Rudinski, Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor: Mirko Kopunović

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

Ziro račun: 46600-678-7-3551

apada drugo je pitanje). No, vladajuće
tije, pa i velike oporbene stranke naciju
određuju ontološki (a samo takvo
eđenje ne može biti izbrisano državnim
nicama) nego etnički, i razumljivo je on-
što oni sve ove stranke s nacionalnim
znakom u naslovu proglašavaju sepa-
tim. One ih tako predstavljaju pa i prih-
aju, pozivajući se pri tome na građansko
ojstvo države. Tu je izgubljen jedan
an politički potencijal koji bi, s obzirom
brojnost nacionalnih manjina, odigrao
ajnu ulogu na ovim izborima. No, za
nije bilo niti još ima dovoljno političkog
a. Sama vladajuća partija snosit će (i
a da snosi) moralnu i drugu odgovor-
za stanje vlastite nacionalne manjine u
gim državama, pa i za njenu tragičnu
binu.

Rješenja nacionalnog pitanja

Vladajuća partija se ne libi da kaže kako
atutarno pitanje nacionalnih manjina u
toj državi riješeno po europskim uzori-
Ona je u pravu, osobito ako to kaže
istrica za ta pitanja Margit Savović, koja
onalne manjine određuje i prihvaća kao
rške grupe na razini narodnosti, odnosno
llora. Mi se možemo samo zabrinuto
pati: kako je riješen i čime određen statu-
m odnos nacionalnih manjina, kada ni
onalno pitanje najbrojnije nacije u
avi nije riješeno? Primjer „državnog”
pitanja nacije eklatantno možemo dati na
njeru priznanja naroda Bunjevaca od
ne ministra Markovića. Sve su to prljave
(vidi tekst „Uzlivanca M. Peića”).

tako, ovi izbori mnogo toga otvaraju.
eog pomaka, bez obzira tko će izbore
ti, nužno će biti. Međutim, na političkoj
eni moraju pojaviti neki novi klinici. To
pse važi za oporbu, jer ona je u zamahu,
mislim da je nespremna, i grlom u jagode
u ove izbore.

Hoćemo li sutra omogućiti da naša poli-
i misao probudi novu svijest u nama o
m političkom biću u velikoj mjeri ovisi
vih izbora. Na njima se stoga ne smije-
pojavit kao glasači čije glasove treba
erajati, nego kao birači čije se mišljenje
a ubuduće respektirati i uvažavati.

toga, ne budimo na izborima statisti-
se ponašaju, nego aktivno u njima sud-
mo. To je naša obveza, ako čovjeka
budujemo kao političko biće.

gubitnik na ovim izborima manje gubi
što dobitnik dobija, što je već izazov.

Vojislav Sekelj

Bunjevci: narod ili nacija?

Uzlivanca M. Peića

Jednoga lijepoga dana u Suboticu po
izbornom zadatku banuo je dopredsjed-
nik republičke Vlade **dr. Ratko Marko-
vić**. I čim je okom trepnuo Bunjevcima
je poklon obećao: od danas su, ni manje
ni više, narod.

Povijesni datum koji će biti zabil-
ježen jedino, i to možda, kod Guinnessa
jer se nigdje u svijetu (uostalom mi i
nismo u svijetu!) nije dogodilo da mi-
nistar nekoga proglašava za narod. No,
ono što u svijetu nije normalno, to je
kod nas jedino valjano i prihvatljivo.
Ovako ministar objašnjava svoj izborni
poklon onima kojima već vijekovima
nije jasno ni tko su ni što su: „*Dogovor
jasno kaže da Bunjevci nisu ni Srbi, ni
Hrvati, ni Mađari*” (pitamo Bunjevce i
gospodina ministra: što odmah i Šokce
nije proglasio za konstitutivni narod u
SR Jugoslaviji? Zar oni nisu dovoljno
poslušni da isti poklon zavrijede?). Ne-
gativna odrednica iz citata ne obavezu-
je nikoga i ni na šta. Jer, stolica se ne
može odrediti tako da ona nije ni čaša
ni flaša ni pekmez, već je stolica jedino
i samo stolica. Gospodine dopredsjed-
niče, u filozofiji je to obična prazna
tautologija; ona ima smisla i puninu
samo u literaturi. Da je i sam ministar
zbunjen svojom izjavom potvrđuje ka-
da samoga sebe ispravlja, dopunjuje i
objašnjava: „*Ta izjava će se sprovesti ne
tako što će se Ustavom ili zakonom Bun-
jevci odrediti kao narod u SR Jugoslaviji,
jer se svojstvo (uzgred ni jedan narod ne-
ma svojstvo – vino, kruh i drugo tako što
da, op. a.) naroda ne može propisati prav-
nom normom, nego tako što će Bunjevci
imati pravo na svoje nacionalno ime; što
neće biti tretirani kao nacionalna manji-
na nego kao ravnopravan narod; što će
prilikom vođenja svih statistika o stanov-
ništvu...*”. Raspričao se nekim rogobat-
nim jezikom ministar, pa priča li priča.

Molim Vas, ako se nešto nećeni Usta-
vom ni zakonom sankcionirati ni normi-
rati, koju onda težinu izjava ima, sem
statističku. Ne razlikuje ministar pojmo-
ve narod, nacija, nacionalna manjina.
Jer, ako im se ime ne određuje ni Usta-
vom ni zakonom, a priznaje im se da su
konstitutivni narod, onda su po ministru
dobili pravo na nacionalno ime. Znači,
ne samo da su oni sada narod nego i
nacija. I to matična nacija koja ima svoju
nacionalnu manjinu u Mađarskoj. Jer,
po doktoru Markoviću, Bunjevaca po-
slije SR Jugoslavije, najviše ima u
Mađarskoj i o njima će se voditi recipro-
citetna briga. Tko bi rekao? Valjda ih
nešto više ima u Republici Hrvatskoj. I
po ovome oni su tamo sada nacionalna
manjina i SR Jugoslavija mora s R
Hrvatskom sklopiti sporazum kako bise
i tamo Bunjevci mogli ubuduće izjašnja-

vati. Ima, gospodine ministre, Bunje-
vaca i u BiH (za većinu ovdašnjih, pra-
postojbina). Tko će o njima voditi
skrb? Sve u svemu, sve su ovo ordinar-
ne gluposti i providna prljava igra vla-
dajuće partije. Ovaj predizborni
poklon Bunjevcima uslijedio je vjero-
jatno stoga što su u ratu u kojem SR
Jugoslavija nije sudjelovala svojedob-
no bili najratoborniji huškači u Subo-
tici i okolici sa svojim čelnicima u
Bunjevačko-šokačkoj stranci – od
gaženja svijeća do šurovanja sa Šešel-
jevim radikalima. Sada su mirovnjaci u
JULJ-u. Sve bi ovo bilo veselo da nije
žalosno, tužno i prozirno.

No, kada uzmemo da je cijelu ovu
„uzlivanca zakuvo” i Bunjevcima ponu-
dio gospodin **Marko Peić**, koji je po po-
trebi bio i Hrvat i Srbin i Mađar i
Bunjevac, onda ništa ne čudi. Između
ostalog, Marko Peić za vrijeme okupaci-
je objavljuje knjigu, sudjeluje u radu raz-
nih hrvatskih kulturnih institucija, jedan
je od osnivača Hrvatskog kulturno-um-
jetničkog društva „Bunjevačko kolo”,
zastupljen je u „Antologiji proze bunje-
vačkih Hrvata” tiskane u vruće ljeto '72.
u Zagrebu... U biti, on je običan fiok
(mađ.: mlad golub) prevrtač, ali ne na
slobodnom nebu nego u tuđem kavezu.

Izjava **Ivana Sedlaka**, dopredsjednika
Jugoslavenske ljevice u Subotici, da su
Bunjevci „sačuvali svoje ime, kulturu,
tradiciju i jezik – jednom rečju sve atri-
bute koje čine narod” drži vodu kao
rešeto. Molim Vas, gospodine Sedlak,
navedite jednog bunjevačkog pisca, sem
Marka Peića, koji je zastupljen u hrvat-
skoj antologiji. Jest, Bunjevci kao Bun-
jevci sačuvali su svoju tradiciju, ali na
razini folklora, što ih kao zasebnost na
koju toliko inzistiraju određuje tek sa-
mo kao etničku grupicu. Gospodine Se-
dlak, ne poznajete povijest svog naroda,
ne poznajete ni samoga sebe, i stoga
možete biti u JULJ-u.

Da subotički Bunjevci imaju jaku
stvaralačku inteligenciju svjedoči i re-
dakcija predložena za „Bunjevačke i
šokačke novine”, koju čine sve sam
Bunjevac do Bunjevca: **Slavica La-
kićević, Čedomir Kilibarda, Aleksan-
dra Meandžija, Milutin Mitrić...**

Kao novopriznatom narodu ili kao no-
vostvorenoj naciji želim vam puno uspjeha
na budućem popisu stanovništva.

Smisao ovoga dara je u daljnjem
dijeljenju hrvatskog naroda u SR Ju-
goslaviji, a sadržaj da se u statističkoj
rubrici zadrži obaška šifra.

No, ova vlast je moćna. Sutra će
status naroda pokloniti Vlasima, Ro-
mima, ali zato neće priznati Makedon-
ce, Muslimane i druge.

Vojislav Sekelj

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

Tel: 024 / 35-174

Sonje Marinkovića 31

MIX
SUBOTICA

ČETRNAS/TV/ICA

Jako mi je teško komentirati rezultate izbora u Bosni budući ste ih unaprijed svi znali, jer je na Balkanu, gdje imamo (ne)sreću živjeti svaka izvjesnost obmana, a svaka obmana izvjesna. Daklem, prvi pravi demokratski daytonski izbori u Bosni održani su u funkciji smirivanja tla nakon zemljotresa i umirivanja svjetske muslimanije koju je dobro uznemirio Netanyahu, izraelski novi premijer, i to baš u godini američkih izbora, a židovski glasovi jako trebaju Clintonu. Stoga Bosna mora ostati cijela iz dva (tri) dijela, dok ne prođe studeni 1996. i potom inauguracija u siječnju 1997. na koju svakako računa vod demokrata, koji želi oboriti pravilo da republikanci uspijevaju oboriti drugi mandat njegovoj stranci i to gotovo redovito u posljednjih pol stoljeća. E pa ima da sjede zajedno u Predsjedništvu Bosne Izetbegović, Krajišnik i Zubak makar i divanili, što bi naši kazali, „kroz zube”, jer „ne puše jedan duvan i ne pišaju u istu tikvu, da izvinite”. Sad je tako i jedno vrijeme ima tako da oстане, kad je već Europa bila nesposobna napraviti reda, spriječiti rat i zvesti nekakav protektorat. Zato su, kako bi se obnovila država BiH, Ameri najprije nastojali obnoviti ideju društva, organizirajući izbore kojima bi se makar minimalno vratila moralna vlast ljudima nad samim sobom, koja bi dakako i omogućila lakši povratak prognanika i spriječila ugrožavanje prava čovjeka što nije bilo po volji, nacionalnim ili vjerskim, lokalnim stvarateljima protubosanskog suživota. Dakako silom baba ne može u raj, a prokleta avlija više sličí paklu, pa tipujem da kad odu Ameri, koji će se okrenuti svojim pacifičkim prioritetima jednog dana a možda i prije, podjela je neminovna jer baš nitko ne želi nezavisnu državu islamsku na jugu stare, iscrpljene, ocvale i dekadentne, ali nam tako drage Europe, čiji stil ipak svi više volimo od fundamentalizma bilo koje boje, a za civilno društvo se mora vježbati, vježbati...

Žig

Boutros Boutros Galli, svima nam dobro znani i u bosanskoj i u srpsko-hrvatskoj krizi, prilično nemoćan generalni tajnik Ujedinjenih

naroda, najavljuje da će se kandidirati i za drugi mandat unatoč žestokom protivljenju USA, koje su ga već „otpisale” kao kandidata. Ovaj smjerni naizgled Kopt, koji je svoju obiteljsku palaču, budući je basnoslovno bogat, darivao egipatskom Crvenom polumjesecu, uživa dakako potporu engleskih i moguće i francuskih stanovitih krugova po nepisanom ali uvijek važećem njihovom pravilu „sve što je protiv Njemačke, za nas je dobro i to podržavamo”. E sad, budući su Ujedinjeni narodi u New Yorku, i da su ih osnovali i praktično financiraju USA, nemoguće je da protiv njihove volje bude netko generalni tajnik. To je, da 'prostite na izrazu, kao kad bi se za generalnog tajnika Fudbalskog saveza Jugoslavije kandidirao netko koga ne podržava FK „Crvena zvezda”! Ovo će, moguće je, ražalostiti neke subotičke aspirante na tu funkciju, ali život je surova stvarnost, a interes je napuniti prije svega „Marakanu”, ali kako? Da se vratimo UN – tamo pod hitno treba za stalne članove Vijeća sigurnosti, prije 2000. godine, uvrstiti Njemačku, Japan i vjerojatno Indiju i Brazil, a izgleda da su tomu kočnica Oxford i Cambridge ponajviše, pa će USA gurati nekog drugog iz „crnog kontinenta” tko je studirao na Yaleu ili nekom drugom WASP sveučilištu, pa bio to i Coffee Anan ili netko sličan. Živi bili pa vidjeli!

Žig

Boksač apsolutne kategorije Mike Tyson je neprijeporno najjači čovjek svijeta u „šakanju” u posljednjih pet godina ovog milenija. Nedavno je za samo 109 sekundi nokautirao jednog od do sada 44 protivnika i sigurno gazi k objedinjavanju titula svih mogućih i nemogućih saveza i koncilu u „plemenitoj vještini”. Čovjek je naravno Crnac, ili kako se to sada veli Afro- Amerikanac, ima samo 182 cm visine i ispod 100 kg tako da nije nikakav kolos kao negdašnji šampioni, ali sve obara kao od šale u prvoj rundi. Pošto kažu da je naspram sveca i misa, kućni ljubimac ovog sportaša je naravno zvijer,

istina bog iz obitelji mačaka, ali ipak ne je Bože u sobi, trinaest godina stara bijela tigrice po imenu Kenya, pa bi o tomu mu psihoanalitičari mogli reći koju riječ, jer znamo da je Tyson bio zatvoren poradi sirovanja. E, da je malo mlađi, moj uvaženi kolega veteran odvjetnik čika – Slavko Rasković koji se negdje koncem tridesetih godina ovog stoljeća u kinu u Subotici „Lifka” kao tj. „šakao” s nekim Crncem, profesorom i osvojio nagradu, jer je izdržao vodu od minute dobrih batina, moguće bi Mike Tyson imao i pravog bijelog konkurenta.

Žig

Stav dana nekakvog nedjeljnika koji vjeruje u najboljih namjera (a kad je pak i bitno je čuđenje kako se ovaj kolumnista koji je dangubi usudio dirnuti u „genij” jednog Bečkovića, predviđajući vrlo točno da će biti moguće jednog dana dirnuti i u samog Dostojevskog. Pritom me podučavaju Krležinim mislima o ljudskoj gluposti, što s njihove strane dapače i svakako nonsens. E sad, moram priopćiti tim anonimnim mladim dracima da je upravo Miroslav Krleža imao strašno rđavo mišljenje o pomenutom geniju Dostojevskom, citirat ću ga doslovce: „...dan študent je ubil jednu babu... i od toga nastal svjetski problem!”. Moram priznati štovateljima Dostojevskog da mi je isti študent bio vrlo dosadan i rijetko koji čovjek na kraju drugog milenija može dočitati bilo koje djelo te psihopatologije, a o „geniju” Bečkovića ne bih komentirao. Čitajte gospodaru gospode velike srpske pisce Dragana Vekića i Svetislava Basaru, a zaboravite Gedžu i Luleta, skupa s Matijom, oni su nam i doveli ovdje gdje smo sada tj. gotovo nigdje, što bi rekli u camp-stylu, between Dracula and nothing! A radi edukacije ne bi valjalo škodilo ni da pročitate Krležine „Zastave” ali do kraja i između redova, ako ste u stanju nezasljepljenosti. A ako baš ne možete biti Rusa, uzmite gospodina Vladimira Nabokova, on je zbilja veličanstven i izuzetno prognanik i književnik! *Milivoj Prčić*

Drugi pišu: „Dani”, 16.10.'96

ПРИЗНАЊА

МИТРИЋ – НОВИНАР
ГОДИНЕ

Данас ће у Београду бити уручене годишње награде „Вечерњих новости”, поводом четрдесет три године излажења овог најтиражнијег дневног листа.

Према одлуци жирија, новинар године у овој редакцији је дописник из Суботице Милутин Митрић.

Како стоји у образложењу за награду, Митрић је признање добио „за текстове који се памте”.

Иначе, Милутин Митрић је члан Уређивачког колегијума „Дана”.

Čestitamo! Gratulálunk!

Drugi pišu

Vladajući posvećenici

U sve glasnijoj predizbornoj političkoj kampanji, iz dana u dan raste i broj raznih političkih fraza i nesuvislih političkih izjava, u kojima nadasve prednjače čelnici vladajućih partije. Među tim izjavama svakako je najpoznatija i najčešće ponavljana ona o tome kako se, tobože, vladajuća partija bori i brine za interese građana i dobrobit države, dok opozicija bori samo „za голу vlast”. Uz to se još dodaju i razni atributi koji pojačavaju ova frazu, kao što je besramno, beskrupulozno, nemoralno i sl.

Iz ovakvih izjavi slijedi logičan zaključak, u kojemu oni koji su na vlasti imaju pravo na njoj i dalje ostanu i vladaju, dok oni drugi, koji su u opoziciji ne smiju i nemaju prava čak da se za tu vlast ni bore. Malo je reći da je to ne samo nepoznavanje osnovne političke abecede, već i vrlo profitabilan marketinško-politički slogan, koji dosta dobro uspijeva na zemljama u kojima nema razvijene političke pismenosti i kulture.

Ovakvo izrazito nedemokratsko političko razmišljanje, prema kojem postoje oni koji su posvećeni i predodređeni da vladaju i oni koji to ne smiju ni da pomisle, pokazuje još jednu stvar. To je da su oni koji drugima predbacuju nemoral i beskrupuloznost, upravo sami takvi jer uz sve katastrofalne rezultate njihove politike i ne upitaju se da li oni imaju više ikakvih prava da se bore za opstanak na vlasti. Uostalom, zašto postoje političke partije, nego da natječu za pravo vladanja i upravljanja državom?

(ž. p. „Republika”, 16 – 30. rujna 1996.)

fenomeni

(Ne)kultura

ajveći grad na sjeveru Bačke je nažalost, kulturalan. Optužba teška ali, ponovno na nit, veoma istinita. Epidemija kulturnog stvaralaštva duboko je zahvatila ove krajeve, te se svojim strašnim utjecajem sve dublje širi po društvene zajednice. Snaga za sanaciju ovih bolesti su, u ovom trenutku veoma slaba, gotovo nikakve.

...zašto je sve to tako crno?

Kulturno blago jednoga grada čine kulturni radnici svih sfera, doprinoseći podjednako, prema svojim mogućnostima, zajedničkom cilju. Višegodišnjim djelovanjem razvijeno stvaralaštvo, formirajući zavidnu tradiciju i dostignosti ljudskog stvaralaštva utirući lakši put drugim stvaraocima. Rezultati ne izostaju, no posljednjih godina se šire, kulturna grana je sve plodnija, stablo sve veće i bogatije, a plodovi donose nagrade, povelje, plakete...

...zašto nije tako?

Subotica je grad od nekih sto tisuća duša, ali što manje, ali što bi se reklo jedan od boljih. Aktualna kulturna ponuda svedena na dva kazališta, od kojih malo-malo jedno ne daje predstave, dva kina u kojima ima više zaposlenih no gledatelja na projekcijama, muzej i likovna galerija u koje se ne može na „moraš“, desetak muzičkih koncerata Velikoj vijećnici i kusura nekih ministarskih nezavisnih projekata. Izvor je suhoća, jezgra nema i posljedice su neizbježne, ali su svakim danom sve veće i bolniji.

...ovine se ne čitaju, remitenda je često od prodatog broja, knjige, bolje da ni ne pismo o knjigama. To je posebna bolest ovog grada.

...li moguće da je poslijeratna književnost ovih krajeva, za proteklih pedeset godina iznjedrila pet ili šest romana, ili u prosjeku jedan u desetljeću. Znači li to da u ovom gradu nema o čemu pisati, ili jednostavno nema tko... Pisaca zbirke pjesama oči reći pjesnika ima znatno više, ali o njihovim prijateljskim nakladama zaludno je

govoriti, to još više sablaznuje kulturu. Pisana riječ polagano nestaje i zbog neukih profesora književnosti, koji tako znalački ispravljaju pismene školske zadaće, da bi i Kundera kod njih jedva imao četiri, liječeći pritom komplekse svojih nenapisanih štiva. Pa sjednite gospodo i pokažite se pred svojim đacima kojima žestoko solite pamet svojim „bezgrešnim“ crvenim flomasterima. Papir trpi sve, istrpit će i vas, ali samo pišite, pa makar i ne valjalo ništa...

Što je sa drugim oblastima kulturne djelatnosti, glazbom, glumom, baletom, plesom i ostalim domenima na nebu ljudskog izražavanja. Čast čuvenoj pijanistici, ali za naše notne pregaoce, nitko osim njihovih najbližih i razluđenih susjeda nije ni čuo. Situacija je toliko crna da ni u najnovijoj šund-folk produkciji nemamo predstavnika koji je ponikao iz ovog grada, a kamoli u nekoj ozbiljnijoj glazbi. Da zlo bude veće, grad posjeduje jedan od tri najvrijednija glazovira u zemlji...

Možete li se na brzinu sjetiti nekog našeg glumca koji Vas je ostavio bez daha svojom

bravuroznom scenskom umjetnošću. Naravno da ne možete, jer ga ni nema. A nema ni baletana, ni plesača...

Ima li nečega uopće?

Čast kulturnog impresuma ovog grada donekle spasavaju slikari, ali samo svojim vrijednim djelovanjem, i to nažalost, u veoma skromnim okvirima sadašnjeg življenja. Jer dobra slika je i skupa, te kulturno „uzdizanje“ do tog stadija iziskuje i druge potencijale koji su mnogima, ipak nedostupni.

Što na koncu reći, kad je toliko već tog rečeno?

Ništa novo. Kultura se ne stvara odjednom, proces njenog instaliranja u svakodnevne pore življenja je postupan, često i prespor suvremenim tokovima. Treba je njegovati poput nježne biljčice, s puno ljubavi i pažnje, treba joj posvetiti vremena.

Kao i knjigama, novinama, glazbi, teatru...

Rezultati će neizostavno doći!

Petar Ganimed

Rušenje zidova naših sankcija

...blicu našeg snalaženja u „povijesnim“ događajima i vlastitog razumijevanja u svijetu i politike, napose i iznad svega, imponirajući bolno nedostajućim Descartesovim smislom i razgovjetnim pravilima za istinitu stvarnost. Jer, da nije tako, zašto bismo stalno marali u sitnim zavaravanjima i lažima među unutrašnjih i vanjskih zidova naših sankcija kao slijepci. Te bit će, te neće biti bitije. Te sad će, te malo će sutra. Dok ne razloge nitko n(ij)e zna(o). Ali dođe i Vijeće sigurnosti donose odluku o uvođenju sankcija. Očito, bili smo dobri.

...edutim, neki zid, onaj vanjski, je ostao. Vjerojatno, s ciglama. Ako je zid, pa makar on i vanjski, i dalje „dramatično“ prisutno nameću se pitanja gdje će, kada, kako i o čemu on nestati!? Koji nam novi uvjeti nad glavama? I tko ih zna?

...zaslugama skidanja unutrašnjeg zida i možemo govoriti ovoga puta. Jer, maglovito

slutimo da su isti zaslužni kako za uvođenje sankcija tako i za njezino ukinuće.

Tomislav Žigmanov

Demokratska Subotica

U proteklom periodu koalicije (DZVM) (SVM) i DSHV davala je ton lokalnoj samoupravi. U teškim vremenima punim raznih iskušenja, ratnih i drugih prijetnji, a pod sankcijama, često napadana kao nacionalistička uspjela je sačuvati dostojanstvo i održati evropski imidž grada.

Sa njima Subotica je položila ispit iz tolerancije, demokracije i suživota. Čelnici koalicije vodili su sa pravom i razlogom više brigu o gradu nego o svojim strankama.

Subotica i većina Subotičana može biti zadovoljna.

Pred nama su novi izbori sudeći po postignutim rezultatima lokalne samouprave ne bi se trebalo postaviti pitanje za koga glasati.

No, ono se mora, jer to je osnovno pravilo demokracije za koju se zalaže u gradu od početka. Glasajte za one koji grad vole i koji su svoju ljubav na vlasti pokazali.

Kardinal Vinko Puljić, sarajevski nadbiskup

NAŠA JE SUDBINA ZAJEDNO ŽIVJETI

Ovo je bio rat političke opcije koja je imala program osvojiti i napraviti očišćenu zemlju • Količina učinjenog zla ne može biti mjerilo budućnosti • Nisu toliko bitne granice koliko je bitan čovjek sa svojim pravima u toj zemlji

Posjet kardinala Puljića, našeg sugovornika, Subotici pobudio je veliki interes. S razlogom. Jer, ovaj čovjek, pored toga što je visoki dužnosnik Katoličke crkve i građanin Bosne i Hercegovine (što samo po sebi „iritira“ te privlači kao nešto egzotično), svojim je mudrim i odmjerenim stavovima, zatim kršćanskim držanjem i djelovanjem tijekom rata postao simbolom istinskog ljudskog odnosa spram drugih unatoč njihovom nanošenju zla i patnje. Dokazao je da se i u vremenu zla može ostati čovjek. A biti čovjek u nečovječnome, čak protivčovječnome vremenu sigurno nije jednostavno. Ni lako. Kardinal Puljić, u službi svog vjernog poslanja, s radošću je prihvatio poziv vlč. Andrije Anišića, te posjetio vjerni narod Subotice u povodu proslave 100. godine postojanja kerske crkve sv. Roka. O preživljenim, bolnim iskustvima svojim i crkve na čijem je čelu razgovoramo u prostorijama „Žiga“ u 23 sata. Znače umora skriva. Strpljivo govori. Jer, kršćansko načelo je služiti drugima. Svojom jednostavnošću, dubokim osjećanjem za ljudsko plijeni te otkriva spoznaju da se istina svjedoči djelom.

Gospodine Kardinale, svojim ste djelovanjem sve vrijeme rata živo očitovali kršćanske vrijednosti. Je li to bilo teško?

V. P.: Stara je narodna poslovice: „tko istinu gudi, gudalo mu po prstima lupa“. Jasno je, dakle, da istinu svjedočiti, istinu naviještati, ima i svoju cijenu jer je dnevna politika bila vrlo rapidna. Naime, takvo svjedočenje joj je smetalo. Ja sam morao naučavati načela koja će vrijediti i u ratu i poslije rata. Zato sam morao biti ustrajan, a dnevnoj politici je to itekako smetalo te sam stoga često dolazio u teške, provokativne situacije.

Govoriti o sebi

S druge strane, više je pokazatelja da neki pripadnici, čak i velikodostojnici, sve tri vjerske zajednice na prostoru bivše Jugoslavije nisu imali onakve stavove kakve naučava njihova religija, to jest neki nisu djelovali u duhu Kristova ili Muhamedova nauka za vrijeme rata. Kako tumačite tu pojavu?

V. P.: Mislim da bi svaka vjerska zajednica o sebi morala govoriti što ona misli. Vidite,

ja sam shvatio da moram upravo ovako izvršiti svoje vjersko poslanje. Nisam razumio zašto nisam našao više suradnika na tom putu, u smislu da se nademo zajedno. Vjerojatno zbog toga što su pojedine vjerske zajednice više slijedile politiku svoga naroda ili, bolje rečeno, politiku svojih političkih vođa. Radi toga su možda i pale u sjenu snaga Evandelja i vrijednost Isusa Kri-

Kardinal Vinko Puljić: „Količina učinjenog zla ne može biti mjerilo budućnosti“

sta koji je stavio u centar svoga interesovanja čovjeka. Jer, čovjek je zapravo onaj koji je dio Crkve, a kako je to rekao i Papa Ivan Pavao II.: „Put crkve je put čovjeka“. Ako izgubimo tu vrednotu čovjeka, onda lako možemo izgubiti i ostale vrednote. Zato mislim da je tu osnovni problem: kako se postaviti u odnosu na dnevnu politiku i politička gibanja.

U kontekstu ovoga pitanja možemo postaviti i ono općenitije. Kakva je po Vašem mišljenju uloga Crkve i kolika je njena eventualna odgovornost, kako za sam nastanak rata tako i za događanja tijekom rata?

V. P.: U prvom redu moramo reći otvoreno da ovaj rat nije povezan s Crkvom. Ovo nije bio religijski rat, to nije bio vjerski rat. To je bio rat političke opcije koja je imala program osvojiti i napraviti očišćenu zemlju. Dakle, to je bio program stvaranja etnički čistih prostora. Da se to stvori trebalo je unijeti strah, što je i bila njegova strategija. To nije bilo uzrokovano nikakvim vjerskim razlikama. Mora se i to priznati da svi političari rado vole zloupotrijebiti religiozne osjećaje, vjerske osjećaje. I tu se stvara jedna velika poteškoća – kako zaštititi pravo vjersko poslanje od takvih stavova dnevne politike i strateške politike. Crkva je, govo-

rim u ime Katoličke Crkve, energično ustala protiv rata na načelima obrane čovjeka, ljudskih prava, čovjekovog dostojanstva, identiteta svake kulture svake vjerske zajednice. I jasno, ukoliko to nije bilo u skladu s pojedinom političkom opcijom, onda su napadali Katoličku Crkvu. Kako su se druge vjerske zajednice postavile, to ste mogli primjetiti. Mi ne idemo s istih stajališta. Recimo, u odnosu na Islamsku zajednicu možemo reći otvoreno: mi nemamo katoličke vojske. U odnosu na Pravoslavnu zajednicu, naša se Crkva ne zove nacionalna crkva, ona je sveopća. Vidite, i u pogledu toga smo sasvim različitog stajališta.

Borba za opće dobro

Premda se crkva ne bavi politikom na izravan način, ona je ipak u politici prisutna. I Vaše je djelovanje često imalo i prizvuke političkog angažiranja. Da li se slažete s tom ocjenom?

V. P.: Čovjek ne može biti apolitičan. Čovjek, zato što je čovjek, dio je društva. Gledajte, postoje dvije razine političkog djelovanja. Ima jedna razina od koje nitko nije izuzet, i ne samo da nije izuzet nego ima obavezu, pravo i dužnost – a to je borba za opće dobro. U toj borbi za opće dobro ne mogu biti, pogotovo kao voditelj jedne vjerske zajednice i učitelj vjere i morala, indiferentni. Drugo, kada se govori o borbi za vlast, onda je to druga razina. To su zapravo stranke ili vojska koja osigurava vlast. Na toj razini nisam nikada djelovao, niti sam se opredijelio za koju stranku niti za ono što oružje osvaja, nego smo u tom momentu ne samo ja nego i moji svećenici i ostali biskupi u Bosni i Hercegovini, bili kritički savjesti nepravdi koje su se činile.

Vi ste se otvoreno zalagali i zalažete se za jedinstvenu Bosnu i Hercegovinu. Što po Vama znači sam pojam jedinstvene Bosne i Hercegovine, i zašto se za nju kao takvu zalažete?

V. P.: Ja se zalažem za to da je Bosna i Hercegovina domovina i Hrvata, jer smo mi u njoj kod kuće. Tražimo da se Bosna i Hercegovina tako uredi da se svi osjećamo kod kuće u toj zemlji. Ona je zemlja gdje su Hrvati najstariji, gdje su drugi nastali kroz povijest kasnije. Sadašnje je stanje da smo tamo zajedno i naša je sudbina tamo zajedno živjeti. Nisu toliko bitne granice koliko je bitan čovjek sa svojim pravima u toj zemlji. I Crkva, budući da ima stoljetno iskustvo samo traži od onih koji proklamiraju pojedina načela pred međunarodnom zajednicom da se i drže tih načela. I budući da je međunarodna zajednica prihvatila Bosnu i Hercegovinu kao zemlju, kao državu, ona ju

MIKI

samostalna
vodoinstalaterska radnja

Primamo sve radove na
vodovodnim instalacijama
kao i održavanje istih...
po zahtjevu stranke
od 8.00-16.00 časova

da sve
teče
kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

jeao takvu i priznala, mi samo tražimo to
dse ta načela i sprovede.

Kakva je budućnost te ideje s obzirom
na količinu zla koje se u Bosni i Hercego-
vini dogodilo?

V. P.: Količina učinjenog zla ne može biti
mjerilo budućnosti. Zlo se mora, jednostav-
no izliječiti. Isto tako, moraju se postaviti
na kojima se budućnost može graditi.

Jesu li zla i patnja uopće izlječivi i, ako
da, na koji način?

V. P.: Jesu. Samo se ne mogu izliječiti
božjom, ne mogu se izliječiti osvetom i ne
mogu se izliječiti mržnjom. Mora se izliječiti
stvaranjem sigurnosti i ljudskih prava.
Mora se mora stvoriti i dimenzija istin-
svega, duhovnoga života jer čovjek ne može
tolika zla bez Božje pomoći. Potreb-
no je dakle istinski i s Bogom računati. Ako
ne računamo istinski s Bogom računali, čovjek će
imati veću vrijednost i ta zemlja će imati
svu budućnost.

Zlatno pravilo

Kako gledate na budućnost ideje o je-
dinstvenoj Bosni s obzirom na rezultate
proteklih izbora?

V. P.: Taj proces je vrlo dug i ne trebamo
biti naivni da će to brzo ići. Izbori su samo
malen mali koračić u tom procesu.

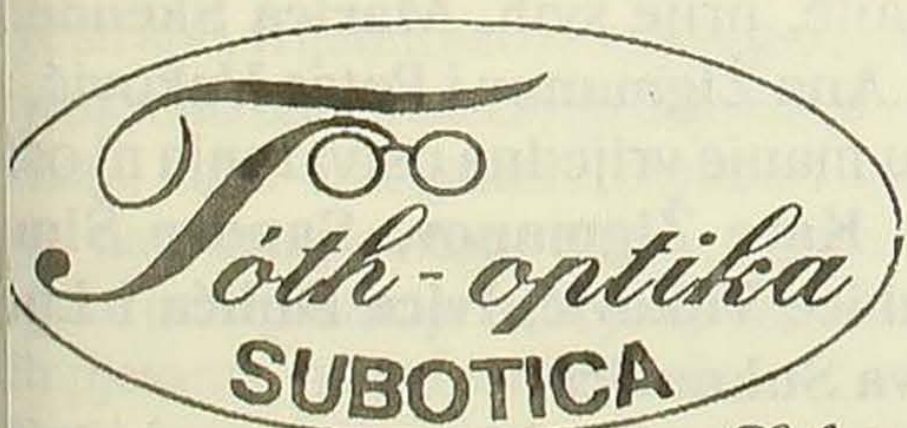
Kakva bi u tome procesu trebala biti
uloga sve tri vjerske zajednice?

V. P.: Moram Vas ispraviti. Postoje dvije
vjere, a treća je vjerska zajednica. Postoji
Katolička i Pravoslavna crkva i Islamska za-
jednica, koja nije crkva. Ja ne mogu govoriti
o njima. Mogu samo očekivati od njih da
i u budućnosti budu ista načela. Ako je Bog jedan, a
stvarno jest, onda Božja zapovijed vrijedi za
svi. To je vrijednost čovjeka kao čovjeka –
„kao što ne želiš da ti drugi učini nemoj ni
drugome činiti”. To je zlatno pravilo
Mandelja i to vrijedi za sve. I za muslimane,
za pravoslavne i za katolike, kao i za Hrvate
i za Bošnjake i za Srbe.

Iz vaših iskustava u Bosni i Hercegovini
koju poruku možete uputiti nama u Subo-
tici?

V. P.: Mislim da je u prvom redu ova
poruka: budite organizirani, budite složni i
budite radni. Onda će se s vama ozbiljno
računati.

Tomislav Žigmanov

Subotica

tel. 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme očnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Upoznajmo Bibliju Ključ Biblije – Isus Krist

Mogu se dakle, dok čitamo Bibliju, javiti
različiti problemi. Treba ih uzeti ozbiljno i svi
se mogu riješiti. Često je potrebno biti
strpljiv, katkada ih i zaobići pa se pozabaviti
onim što nam je neposrednije i jasnije. Tre-
ba da se znamo savjetovati s drugima,
upućenijima. A osobito valja molitvom po-
tražiti Božje prosvjetljenje.

No, uvijek ostaje temeljno ovo načelo:
ključ je Biblije Isus Krist. Po otkrivenju, on
je Jaganjac koji otvara zapečaćenu knjigu. I
kao što Isus Krist bijaše **Sin Božji u ljud-
skom tijelu**, tako je Sveto pismo **Božja riječ
u ljudski ljudske riječi**. U Svetom pismu
uvijek imamo posla s vječnim Bogom koji je
stupio u našu prolaznost, s nedohvatljivim
koji nam je progovorio ljudskim jezikom.
Bog je naime u ljudski ljudske riječi – koja je

uvjetovana vremenom i prostorom u koje-
mu je po prvi puta zazvonila – upravio čov-
ječanstvu svoju vječno važnu i neprolaznu
riječ i poruku.

Treba, dakle, pripaziti da nam riječ u
Pismu ne bude „sablazan” nego most k
Božjoj riječi. **Svakoj se knjizi uostalom, da
bi smo je razumjeli, treba priudeliti.**

Svaka knjiga zahtijeva inteligentna čita-
telja da bi se njom mogao okoristiti. Tako i
Crkva i njezin vjernik umije u Pismu čitati
Božju riječ u kontingentnosti ljudske. I tu
vrijedi Isusova riječ: „Nebo će i zamlja proći,
ali moje riječi neće proći” (Lk 21,23). Kao i
ona druga u Izaiji (40,8): „Riječ Boga
našega ostaje dovijeka.”

Bonaventura Duda

Pravnički kutak

Izborno pravo (I.) – pravo glasa

Izbori u Bosni, savezni, pokrajinski i lo-
kalni izbori u SR Jugoslaviji, te američki
predsjednički izbori spadaju među najspo-
minjanije jesenske političke događaje kod
nas. U nekoliko nastavaka „Žig” će ukazati
na neke osnovne pojmove izbornog prava.

Nužnost postojanja izbora je tehničke
prirode: kako je teško ostvarivo da cjelo-
kupno pučanstvo neposredno upravlja, to
mora činiti određena specijalizirana grupa
ljudi koja **predstavlja** pučanstvo. Veliki
građanski mislilac Montesquieu (Monte-
skje) je smatrao da je narod nesposoban da
sam vlada, ali je zato sposoban izabrati one
koji će dobro vladati!

**Temelj procesa izbora predstavnika na-
roda jeste pravo glasa ili biračko pravo.**

Aktivno biračko pravo znači izabrati ne-
koga – pravo biti birač, a **pasivno** biračko
pravo znači biti izabran od strane birača.

Biračko pravo može biti opće ili ogra-
ničeno. Tako, u suvremenim društvima **ak-
tivno pravo glasa je opće**, jer ga imaju sve
punoljetne duševno zdrave osobe. No, ono
može biti **ograničeno** na razne načine (tzv.
cenzuse) npr. s obzirom na **spol** (žene se
najprije izjednačavaju s muškarcima počet-
kom ovog stoljeća u skandinavskim zemlja-
ma, u najvećem broju europskih država su
pravo glasa stekle tek nakon II. svjetskog
rata, a u nekim švicarskim kantonima tek
posljednjih desetljeća); **zanimanje** (u car-
skoj Rusiji krčmari nisu imali pravo glasa, a
u Francuskoj nakon Revolucije – sluge);
rasu (samo bijelci u doba aparthejda u
Južnoafričkoj Republici i Rodeziji); **visina
prihoda ili imovine** (plaćanje određenog
minimuma poreza ili posjedovanja nekret-
nina); **određeni stupanj kulture** (pismenost
ili završenost određenog stupnja škole); **na-
stanjenost** na određenom području i sl. **Pa-
sivno pravo glasa je po pravilu ograničeno**
(traži se veća starosna dob, duljina nastan-
jenosti u zemlji i sl.)

Samo u krajnje totalitarnim režimima
biračko pravo je **javno** (komunisti su sma-
trali da se time podstiče odgovornost prema
društvu i očvršćuje karakter pojedinca) – u
pravilu je biračko pravo **tajno**, jer se time
odagnava strah od pritisaka i represalija. To
praktično znači da **mjesto na kojem se zao-
kružuje izborni listić mora biti potpuno
izolirano i (ogrado) od pogleda drugih
ljudi.**

Neposredno biračko pravo znači direkt-
no biranje predstavnika. **Posredno** biračko
pravo označava biranje posrednika koji će
izabrati predstavnike (tzv. delegati delegata
u negdašnjem delegatskom sistemu).

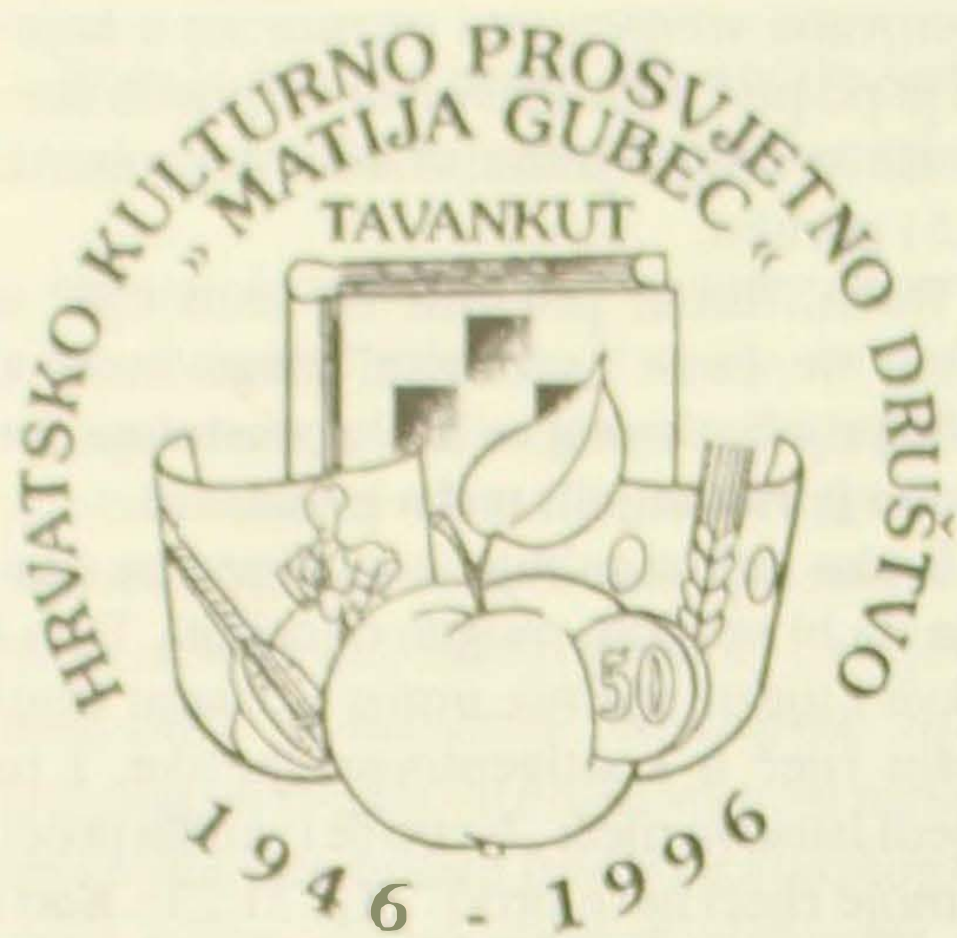
Jednako biračko pravo znači da svačiji
glas jednako vrijedi, dok se kod **nejednakog**
prava glasa pojedinim kategorijama
građana, s obzirom na njihove osobne kva-
litete daju dva glasa – npr. u Belgiji do kraja
I. svjetskog rata je glas osoba na određenom
položaju, fakultetski obrazovanih, bogatijih
i oženjenih ljudi vrijedio dva glasa (pluralni
votum, odnosno, umnoženi glas). Nejedna-
ko pravo glasa postoji npr. u današnjoj
Mađarskoj gdje pripadnici nacionalnih
manjina imaju zagarantiran određeni broj
mjestu u parlamentu, bez obzira na brojnost
manjine i broj dobivenih glasova kandidata
(funkcija zaštita nacionalnih manjina). I
obrnuto, primjerice su u carskoj Rusiji po-
jedine nacije birale manji broj predstavnika
od drugih (funkcija zaštite dominirajuće na-
cije). Poseban oblik nejednakog prava glasa
predstavlja tzv. izborna geometrija kada se
unaprijed i smišljeno prekravaju izborne je-
dinice u cilju dobivanja umjetnih izbornih
rezultata, koji ne odražavaju stvarnu volju
biračkog tijela.

Zanimljivo je da se negdje pravo glasa
pretvara u **obvezu glasovanja**. Tako je npr.
u suvremenoj Grčkoj izlazak na izbore za-
konska obveza svih birača, čije kršenje po-
vlači sankcije.

(j. š.)

Centralna proslava jubileja

50 godina kulturnog pregalaštva

U subotu i nedjelju, 28. i 29. rujna, u Tavankutu je održana središnja proslava velikog jubileja mjesnog kulturnog društva, 50 godina postojanja i plodnoga rada. Premda je, prema programu organizatora, cijela godina predviđena za obilježavanja zlatne obljetnice Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec“, u ova su se dva dana održale četiri manifestacije od kojih je najznačajnija sveta misa zahvalnica, koja je i kruna proslave.

Program je počeo s održavanjem „Simpozija o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Društva“, na kojemu su izlagači, stariji članovi, te aktualno Predsjedništvo, iznijeli svoje viđenje rada „Matije Gupca“ u prošlosti, ocjenivši gotovo jednodušno da je ovo Društvo bilo matrica oko koje se okupljalo sve ono stvaralački nastrojeno u Tavankutu, a plodovi toga i takvoga okupljanja oko ideja kulture i prosvjete danas su, na radost sviju, veliki. Iako je u radu Društva, kako je naglašeno, bilo uspona i padova, ipak priznanja, uspjesi i dostignuća „Gupca“ govore da je to institucija koja je dostojno njegovala, te stvaralački razvijala kulturu svojega naroda, ali ujedno bila i ustanova koja je upoznavala kulture drugih naroda. Na „Simpoziju“ su govorili Bela Gabrić, Stipan Šabić, Vita i Ljudevit Grunčić, Petar Skenderović, Zoltan Kujundžić, Jozefina Skenderović, Branko Ištvančić i Tomislav Žigmanov.

Navečer istoga dana u mjesnoj crkvi Presvetog srca Isusova održan je koncert Pjevačkog zbora Društva. Na dobro koncipiranom programu u trajanju od preko sat vremena bile su skladbe s tzv. „klasičnog“ repertoara

(Bach, Lisinski, Arcadel, Händel...), kao i tradicionalne, narodne (makedonske, ruske, iz Dalmacije...), koje su prilagođene za četveroglasno pjevanje. Vrijedno je napomenuti da je jednu obradu imao Tavankučanin Pere Ištvančić, student druge godine Muzičke akademije u Zagrebu, dok se zbororavnateljica Nela Skenderović, koja je inače odlično pripremila ovaj Zbor sastavljen od mladih ljudi, javlja kao autorica jedne skladbe. Doda li se tomu da su izvedbu pojedinih točaka uspješno pratili mali Komorni i Tamburaški orkestar ukupan dojam ugodaja nije zaostajao za onima na koje smo navikli prigodom slušanja ovakvih program u gradu.

le u Tavankutu, te vijence na centralni križ mjesnog groblja za sve pokojne članove Društva, kao i na grob jednog od njegovih osnivača Ivana Prčića Gospodara. Pored predstavnika Društva, vijence su položili i predstavnici mjesne samouprave na čelu sa Stankom Kujundžić, dopredsjednikom Skupštine općine, te Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ na čelu s Belom Ivkovićem, predsjednikom.

U nedjelju, pak, navečer, u prepunoj dvorani mjesnog Doma kulture, održana je praiizvedba kazališne predstave „Kesele vešnje“ u izvedbi Dramske sekcije Društva. To je zapravo adaptacija komedije Jovana Sterije Popovića „Pokondirena tikva“ koju je

U nedjelju je prvo održana svečana sveta misa zahvalnica i spomen na sve pokojne članove društva „Matija Gubec“ koju je predvodio vlč. Andrija Kopilović, predsjednik Instituta „Ivan Antunović“. On je u svojoj nadahnutoj propovjedi istaknuo samu vrijednost rada na oplemenjivanju ljudskog života, što predstavlja kultura, te iznio crkveno stajalište o tomu pitanju. Svetu misu pjevanjem je pratio Zbor Društva s prikladno odabranim programom. Nakon sv. mise članovi Društva položili su vijenac na poprsje Matije Gupca u dvorištu osnovne ško-

tavankutsko-bunjevačkom millieau prilagodio mladáni Petar Vuković. Draž naiviteta želje za igrom, kao i napor kojega su sami uložili na svakom kazališnom planu, od odabira glumaca preko scenografske postavke pa do režije, stavlja na stranu moguće stručne prigovore. Svojom su glumom plenile, prije svih, Marica Skenderović, Ana Žigmanov i Petar Vuković, ali nisu manje vrijedna ostvarenja ni ostalih: Kate Žigmanov, Sandre Šlimić, Ljubice Vuković, Ivice Dulića i Ladi-slava Suknovića.

(lj. k.)

Gemini - commerce

SUBOTICA

Lenjinov park 1/II

Telefoni:

51-093

52-087

Nova knjiga

Obrada sabranog isječka narodnog blaga

Bela Gabrić, Ante Pokornik: „Bunjevačke kraljičke pisme”, Hrid, Subotica 1996., str. 144

Sama činjenica da se neka knjiga pojavila među Bunjevcima u Bačkoj unatoč nerazvijenosti (da ne kažemo nepostojećim!!!) i neproizvedenim infrastrukturnim pretpostavkama (čev od onih najosnovnijih kao što su organizacijsko-tehničke naravi, pa do onih složenijih, na primjer planske i promišljene programsko-izdavačke politike) po sebi govori o tome da je riječ o izuzetnom pothvatu. Jer, mora se reći, kvalitetan i od strane knjige kao civilizacijske tekovine zahtjevan ustroj niti na jednoj spomenutoj razini među bačkim Hrvatima ne postoji, premda postoji nekoliko „centara”, „instituta” i „izdavačkih poduzeća”. Sama svijest o ovome nedostajućem vezskom momentu knjigu čini primamljivom i tim prije vrednijom.

U takvim uvjetima, knjiga je uvijek „srećajni” plod entuzijasta i njihova prijedloga rada. Ali, s druge strane, ona je po sebi manjkava. „Krivnju” za to, naravno, ne treba prenositi na autora nego nakladnika. I u slučaju nedavno objavljene knjige **Bele Gabrića**, umirovljenog profesora književnosti, i pokojnog **Ante Pokornika**, jednog od boljih poznavatelja narodnih običaja, ovo je pravilo potvrđeno. Jer, slab otisak slova u ovoj književnosti nedostatak obrade (katalogizacije i publikacije – CIP), tehničko neriješeno pitanje igranja navodnika kako pravopis nalaže, slovo izvedeno cjelovito grafičko i tehničko rješenje idu na „dušu” nakladniku, Izdavačkom društvu „Hrid” iz Subotice, kojemu je ovo prva knjiga iako je osnovano prije više od dvije godine! Dakle, ljudsko djelo, knjiga uvijek je odraz ukupnog stanja i prilika u kojima nastaje.

No, vratimo se sadržinskoj strani Gabrićeve i Pokornikove knjige. U njoj su autori iznijeli sakupljenu i obrađenu građu o kraljičkim pjesmama među Bunjevcima u Subotici. Premda opširna, ova ovoga običaja i pjesama, kako je nalaženo u Gabrićevom predgovoru, ne može biti temelj znanstvene studije, te se stoga više može uzeti kao osnov za „uvod za dalje proučavanje bunjevačkih narodnih običaja i bunjevačke narodne književnosti” (str. 7). S ovom tom činjenicom ona zacijelo ne gubi na vrijednosti i značaju, budući da je do sada o ovoj temi vrlo malo i sporadično pisano. S druge strane, vrijednost ove knjige podupire činjenica što ona predstavlja najobuhvatniji prikaz, kako etnografske obrade i opisa običaja narodnog običaja tako i književno-lingvističke interpretacije te objavljivanja kraljičkih pjesama, na jednom mjestu.

Opće je poznato da kraljice i kraljičke pjesme nisu običajna i usmenoknjiževna pojava koja je znakovita samo za Bunjevce u Bačkoj, već su one poznate i prisutne u svim južnoslavenskim narodima. Formalno gledano, to su obično kratke pjesme kratkih strofa – ispjevane obično u šesteru, stihu

od šest slogova. Kao vrijeme nastanka ovih narodnih pjesama i rituala nedvojbeno se uzima pretkršćansko, pogansko doba određene narodne skupine. Sam ritual, kojega je pratilo pjevanje kraljičkih pjesama, imao je i značajnu funkciju u zajednici. Naime, kraljičke pjesme kao prigodne, obredne pjesme pjevane su prilikom obreda slavljenja dolaska proljeća – tog velikog događaja u životu primitivnih zajednica. Jer, njegova simbolika – ponovno rađanje, pokretanje, buđenje novog ciklusa života u prirodi nakon zimskog mrtvila i „sna” – izazivala je odnos strahopoštovanja spram te „tajanstvene moći” prirode kod tadašnjih ljudi. U pjevanju kraljičkih pjesama, koje se zadržalo do danas, prisutni su neki momenti iz poganstva. Recimo, svaki stih u kraljičkim pjesmama u pjevanju se ponavlja, nakon čega se pjeva pripjev „ljeljo”. To je zapravo „zaziv Ljelje, boginje prolića i ljubavi u staroj slavenskoj mitologiji” (str. 19). Nastale u tome kontekstu, kraljičke pjesme su izraz životnog veselja zbog ponovnog povratka života u prirodu i njegovog nezazuzdanog razvitka. Ritualne radnje „kraljica”, mladih djevojaka između 10 i 15 godina, bile su usmjerene na stjecanje i zadobivanje blagonaklonosti razbudene prirode, jer se ona može pokazati i kao nemilosrdna spram čovjeka glede davanja roda.

Pojavom i živim opprisutnjem kršćanstva u narodu, kraljičke pjesme gube na snazi ovih značajki u zajednici. Ali, prihvatajući i ostvarujući načelo inkulturalizacije, Katolička crkva radi na sačuvanju ovog narodnog običaja nalažeći u kraljičkim pjesmama motive i simbole kršćanstva. Jer, povrh svega ona je izraz radosi življenja. Kao takve Katolička crkva u Hrvata ih vezuje za blagdan Duhova (Dova), proljetni blagdan koji se slavi pedeset dana nakon Uskrsa. Narodno vjerovanje „da kraljice svojom pismom donose sriću” (str. 26) ostalo je i dalje.

Kao što smo rekli, kraljičke pjesme, kao pjesme obreda slavljenja dolaska proljeća, pretpostavljale su i sudionike obreda, tj. kraljice, na prigodan način odjevene djevojke, čime je fenomen „kraljica” ostao u baštini i usmenoknjiževnog stvaralaštva i narodnih običaja. Sam običaj je među Bunjevcima u Subotici, jer knjiga potanko opisuje ovaj običaj „kakav je bio u Subotici, tj. u njezinim predgrađima: Keru, Gatu, Senti i Novom Selu” (str. 7) i to „prije i posli I. svjetskog rata” (str. 11), bio živ sve do nakon II. svjetskog rata, jer su „zalaganjem” ondašnje vlasti ukinute. Nakon urušavanja socijalističkog društvenog sustava, one su obnovljene u Tavankutu, te Keru i Aleksandrovu, nastojanjima tamošnjih časnik sestara.

U knjizi je grada formalno razdijeljena na tri dijela. Prvi dio knjige, etnografsko-književni (str. 7-52), bavi se cjelovitim opisom običaja „kraljica”, te književno-teorijskom obradom i

razdiobom samih pjesmama. Tako odjelci „Kraljice u Subotici” (str. 11-19) i „Kako se pivaju bunjevačke kraljičke pisme” (str. 42-48), iscrpno govore o izgledu samoga običaja. Odjeljak, pak, „Vrste bunjevačkih kraljičkih pisama” (str. 20-41) iznosi njihovu interpretaciju i razdiobu prema vrsti sadržaja i mjestu pjevanja. Prvo su obrađene „koračnice – pisme u hodu”, koje su pjevane „dok se išlo sokakom”; objavljeno ih je 19. Melodija pjevanja im je jednostavna, ali je ritam živ i brz. Slijedi prikaz „veselih kraljičkih pisama”, od kojih je 91 objavljeno, koje „najčešće za sadržaj imaju ljubav djevojke i momka, ili drugarstvo mladih” (str. 22), ali su u ovu skupinu uvrštene i pjesme „koje su nekom naminjene”.

Melodija pjevanja je slična koračnicama, ali je ritam sporiji. Dvadeset sedam objavljenih pjesama spadaju u grupu „žalosnih pisama”. One „imaju tužan sadržaj, jer pivaju o velikoj nesreći u obitelji. Najčešće pivaju o vojnicima koji su ostavili svoje najbliže i otišli u rat” (str. 25), ali su prisutni i motivi utjehe sirotice, kao i nesretne ljubavi mladih. Ove „žalosne pisme o vojnicima su plač i jauk nesrećnog i patničkog naroda, koji je žalio svoje izgubljene sinove” (str. 28) zaključuje Gabrić, a „razlikuju se od ostalih bunjevačkih kraljičkih pisama u melodiji i u načinu izvođenja” (str. 26). Naime, melodija je tužna i sporog je ritma. Odjeljak, koji je potpisao Pokornik, „Stvaraoci i izvođači bunjevačkih kraljičkih pisama” (str. 48-52) donosi popis ljudi koji su sakupljali i zapisivali ove pjesme, te spisak izvođača, tj. samih „kraljica”.

Drugi dio knjige pod nazivom „Prilog” (str. 53-112) u izboru donosi razvrstane po navedenom kriteriju 137 zabilježenih bunjevačkih kraljičkih pjesama. U trećem dijelu, pod nazivom „Dodatak” (str. 113-142), donijete su sve „nove bunjevačke kraljičke pisme”. Ovaj fenomen je jedinstven u jugoslavenskoj literaturi jer su suvremeni bunjevački pjesnici, nalazeći u njima prikladnu formu, počeli pisati kraljičke pjesme. Prvu „novu” kraljičku pjesmu („Procvatala zova”) napisao je **Ivan Prčić Gospodar** iz Tavankuta 1960. godine, a kasnije mu se priključuju **Kata Ivanković**, **Amalija Gabrić**, **Ana Balažević**, **Milka Bilinc** i **Đula Kujundžić**.

Vrijedno je u knjizi i to što su sve tri vrste kraljičkih pjesama glazbeno obrađene. Tako, u obradi **Pavla Bačića** imamo zabilježene melodije pjevanja ovih pjesama.

Medutim, osim navedenih tehničkih nedostataka, ono što se čini, sadržinski promatrano, manjkavim jest to što nisu navedene kompletne bibliografske jedinice o kraljičkim pjesmama (gdje su objavljene, koliko ih je zabilježeno, koje su i koliko ih je iz izbora izostalo, te zašto su one izostavljene).

Tomislav Žigmanov

Naš izbor

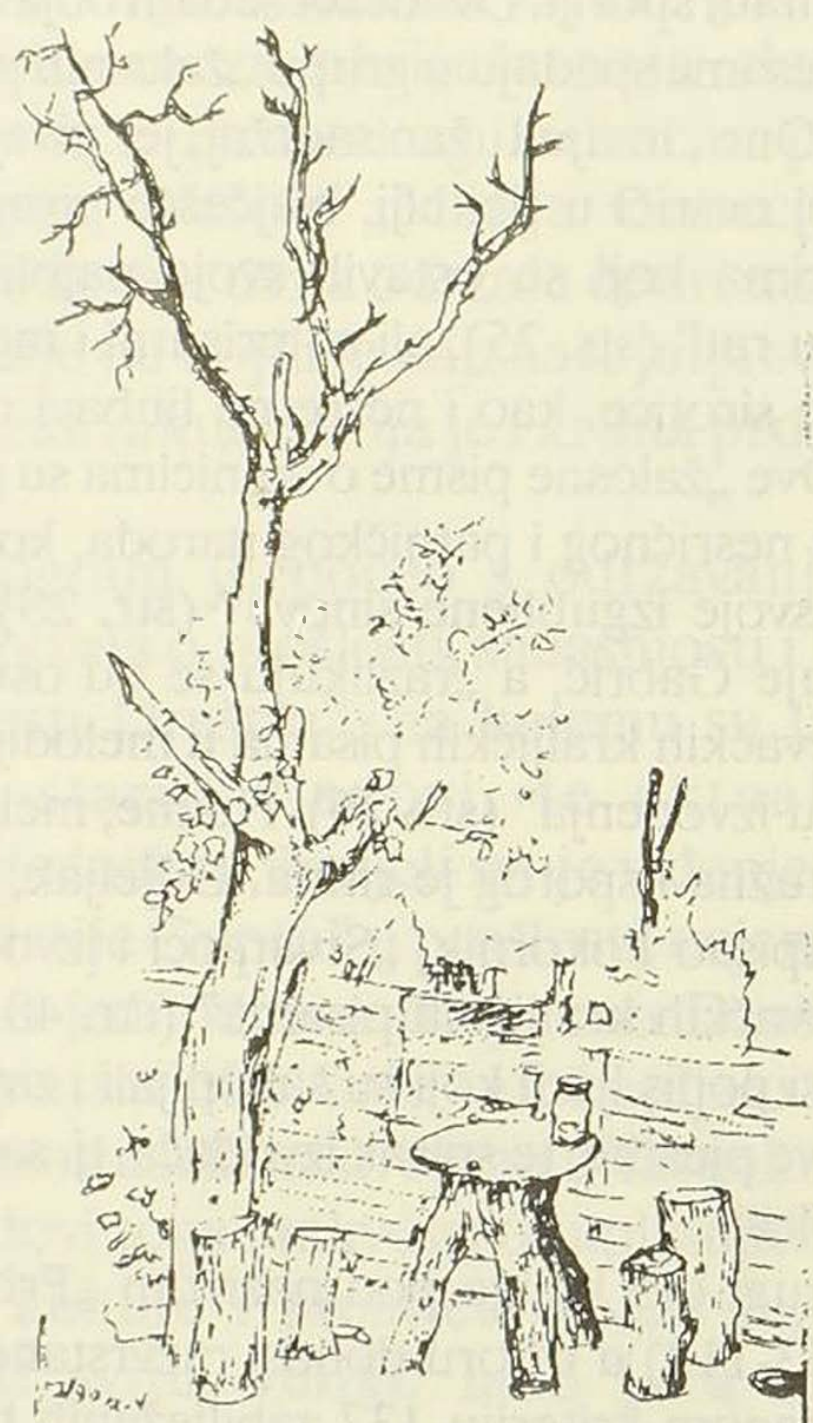
Snove snivam....

*Snove snivam, snujem snove,
snijem snove biserove,
u snu živim, u snu dišem,
al' ne mogu sline snove,
ne mogu ih da napišem.*

*Snivam snove, snove snujem,
u slike bi da ih kujem,
al' su sancu poletanci,
ne mogu ih da prikujem
srecu mome laganome.*

*Al' nasloni na te snove
tvoje grudi biserove,
dve ledene biser kapi:
ta bi studen smrzla snove,
sve te slike sledila bi.*

Laza Kostić

II. samostalna izložba Mirka Vojnića Tunića

Motivi pejzaža plodne Bačke

U petak je 13. rujna, u prepunom vestibulu Gradske kuće, **Bela Ivković**, predsjednik HKC „Bunjevačkog kola”, otvorio II. samostalnu izložbu **Mirka Vojnića Tunića**, istaknutog člana Likovne sekcije ovoga Centra. Izloženi radovi, 25 djela iz bogatog fundusa koje je odabrao sam autor, okupljeni su tematskom cjelinom pejzaža i motiva plodne Bačke koji su rađeni u različitim tehnikama likovnog izraza.

Govoreći o stvaralaštvu **Mirka Vojnića Tunića**, povjesničar umjetnosti **Olga Šram** je među ostalim naglasila da njegovo vješto likovno izražavanje karakterizira potenciranje kolorita, ali se time ne gubi od ukupnog realističkog dojma slika. „Također”, dodala je **Šramova**, „Vojnićev se rad odlikuje kritičnim stavom spram vlastita djela. Zahvaljujući tome, njegovi nastupi su uvijek bili zapaženi, a slike su mu očitovale sve veće doze sigurnosti i zrelosti.”

(z. e. l.)

Predstava subotičkog studenta
otvorila sezonu „Ateljea 212”

Mašte usamljenih o sreći

Subotičanin **Ninoslav Šćepanović**, student III. godine pozorišne i radio režije kod profesora **Nikole Jevtića** i **Svetozara Rapajića** na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, u okviru svojih „školskih obaveza” postavio je na scenu dramski komad nedavno preminulog pisca **Aleksandra Popovića** „Ljubinko i Desanka”. Premda nastala kao školska, ova je drama u režiji **Šćepanovića** otvorila ovogodišnju, jubilaru 40. sezonu renomiranog beogradskog kazališta „Ateljea 212”, što samo po sebi govori o veličini prvoga koraka ovoga, očito, talentiranog studenta.

– Moj je zadatak bio da režiram jednu jednočinku. Odabrao sam **Popovićev** tekst „Ljubinko i Desanka”, te glumce **Sergeja Trifunovića** (Ljubinko), **Milicu Mihajlović** (Desanka) i **Nenada Jezdića** (August). Kada smo počeli da radimo, odlučili smo da tekst približimo današnjem vremenu. Ispričali smo priču o usamljenim ljudima sa periferije, koji maštaju o životu, o nekakvoj sreći... Rečju, koji „hrle da se grle”. Tako je **Acin** tekst ponovo nakon 32 godine postao savremen. Jer, nakon četiri godine života pod sankcijama, ljudi su živeli kao u nekom ekspres loncu. Postali su puni životne energije, a želeli su da žive neki život. U toj prevelikoj želji neki su ispadali smešni a neki tužni – rekao je **Šćepanović** o motivima kojim su se vodili prilikom suvremenog čitanja i režiranja ovoga komada.

Scenografiju je za predstavu uradila, također studentica, Novosađanka **Vesna Pajdić**, kostimograf je bio **Saša Martinović**, dok je glazbu skladao **Željko Joksimović**. Na pitanje kako je predstava dospjela do „Ateljea 212” **Šćepanović** kaže:

– Kada je predstava dobila neku celinu, zakucali smo na vrata pozorišta da je direktor pogleda. Oni su je prihvatili kao svoju i stavili je na repertoar. Čak su sa njom otvorili jubilaru 40. sezonu „Ateljea 212”. I pokojni je **Aco Popović** došao da vidi početak predstave, jer je morao otići da vidi svoj poslednji tekst koji je i režirao. Sutradan je umro od moždanog udara.

Zanimajući se za mogućnost da se i u Subotici pogleda ovo ostvarenje našeg mladog sugrađanina, saznali smo da će se „nastojati da se u okviru plana gostovanja 'Ateljea 212' ona pojavi i u Subotici”.

(l. ž.)

Imenik rocka

Arlo Guthrie – sjajni američki kantautor, kompozitor, aranžer, pevač, gitarista, bendžista i klavijaturista, sin slavnog „kralja” folk-trubadura, **Woody Guthriea**, koji je sve do briljantnog LP-a i filma **Arthura Penna**, baziranog na istoimenoj **Arloovoj** pesmi („Alice’s Restaurant”), živio i radio u senci svog legendarnog oca. Krajem 60-ih i početkom 70-ih, izrasta u veliku folk zvezdu, da bi krajem 80-ih odlučio da se naprasno povuče s muzičke scene.

Probrana diskografija:

- Alice’s Restaurant (1968)
- Arlo (1968)
- Washington Country (1970)
- Hobo s Lullaby (1972)
- Outlasting The Blues (1979)
- In Concert (koncertni, s Pete Seegerom, 1975)
- Precious Friend (s Pete Seegerom, 1981)

Herbie Hancock – crnopusi američki jazz-funk pijanista, kompozitor i aranžer, rođen 12. aprila 1940. u Chicagu. Jedan je od rodonačelnika jazz-rocka, kog je kasnije petopio u „tehno-funk”, pa i rap. Odgajio se na klasičnoj muzici, a punu muzičku zrelost stekao je u čuvenoj grupi muzičara koji su pod vodstvom pokojnog **Milesa Davisa** propagirali „jazz-rock” početkom 70-ih.

Probrana diskografija:

- Talking off (1962)

Tim Hardin – pokojni američki kantautor specifičnog izraza i bolno setnog ugodaja. Bio je veliki prijatelj **Boba Dylana**, ali je, s obzirom na visoku umetničku vrednost svih svojih albuma i zavidan respekt kolega, doživio začuđujuće mali komercijalni uspeh.

Probrana diskografija:

- Tim Hardin (1966)
- Homecoming Party (1974)

Robert Tilly

Servis male tehnike **FREON** ❄️❄️❄️

024 32 918

St. Gabrić Grgo

Nikola Kujundić 10

stan: Pazinska 11 (22 455)

Subotica

Predstavljena nova knjiga

Pjesme buntovnika s razlogom

U utorak je 8. listopada, u Velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“, održana pjesnička večer prošle godine preminulog svećenika Marka Vukova. Povod je bila njegova, posthumno objavljena, knjiga pjesama „Ja, buntovnik s razlogom“, koja se nedavno pojavila u izdanju slavonskobrodskog Ogranka Matice hrvatske. Premda poraslo neobičnog naslova za svećeničko lice, knjiga predstavlja intimnu tridesetgodišnju povijest Pjesnika, Svećenika i Čovjeka Vukova, koju on za života nije htio obznanimati.

O Vukovu kao čovjeku i svećeniku, u nazočnosti velikog broja njegovih prijatelja, rodbine i štovatelja, nadahnuto je govorio priređivač knjige vlč. Lazar Novaković, dok je predsjednik Predsjedništva Instituta „Ivan Antunović“ vlč. Andrija Kopilović iznio pjesnikovo razumijevanje Boga u objavljenim pjesmama. Časna sestra Eleonora Merković govorila je o liku žene u pjesmama, a Tomsilav je Žigmanov predstavio, u pjesmama živo prisutnu, ideju čovjeka kao tražitelja smisla i njezinu prateću egzistencijalnu dramu. (lj. k.)

Kutak za žene

Kostimi svih stilova

„Svako vrijeme, pa i ovo sadašnje, ima svoju značajku... Modna klauzula '96. je poravnala modu '70-ih s primjesom novijih detalja.“

Ovoga puta riječ je o kostimčićima. Nose se s blazerima – strukiranim i kraćim – sa sknjicama „mini“ (za mladež) i srednje dužine pa do onih „midi“. Dakle, za svakog nešto. I pored činjenice da se „modni kladac stalno okreće“ i da vrijeme „tu ništa nemože“, ljudi i njihovi potomci rado prenose i nasljeđuju modu pojedinih kreatora, a vrijeme, kako sve više odmiče, izbacuje novije kreatore sa starim osnovama (jedvašnjih kolega), a novim primjesama. Tako nastaje „stara-nova moda“. Unatoč navedenom modnom kretanju stilovi kao što su klasičan i chanel uvijek su u upotrebi, bilo za svakodnevnu ili za posebnu priliku (vjenčanje, svadba, večera, sastanak). Crno-bijela kombinacija je ime klasike, a veselije boje su oznake sportske elegancije.

I na kraju, što drugo reći no:

Čuvajte krpice mamice i bakice jer kroj jesti, a sve su ostalo nijanse. d.

Aforizmi

– Komunisti nisu ni otišli, a već se vraćaju.

– Nisu ni socijalisti od juče. Komunizam na našim prostorima ima dugu tradiciju.

– Ludaci kod nas ništa ne umišljaju. Oni su stvarno predsjednici, ministri, generali...

– Pošto mi nismo u ratu, kod nas stradaju samo civili.

– Svedoci ratnih zločina su vrlo nepouzdaniji. Što je za jedne oslobođenje, to je za druge okupacija.

– Poslednje primirje je dalo rezultata: dvadeset poginulih!

– Koliko se predsjednik izlaže riziku govori podatak da je samo novac sklonio na sigurno.

– Svuda u svetu političari se bave kriminalom, samo se kod nas kriminalci bave politikom.

– Naš predsjednik je najzaslužniji što je postignut mir. Da nije bilo njega ne bi ni rat izbio.

– Granica na Drini je privremena. Dok se ne uspostavi na Savi.

Aleksandar Čotrić

Filmoteka

Sa obale na obalu

„Escape from L. A.“ (Bekstvo iz Los Angelesa) - Režija: John Carpenter Glavne uloge: Kurt Russell, Steve Buscemi

Rimejk svog filma „Escape from New York“ (kod nas u bioskopima Njujork 1997) John Carpenter preduzeo je na predlog Kurta Russella, glavne uloge u oba filma. Carpenter je ponovo, uz režiju, napisao scenario i komponovao muziku, dakle napravio totalni autorski film. Kulturni reditelj B filmova tako je završio krug u rasponu od N. Y. do L. A.-a, putovanju dugom 15 godina, on je uz uspone i padove prešao u reditelje A filmova. U prvoj fazi svog rada, od „Dark Star“ (1974) do „Escape from N. Y.“ (1981) Carpenter je napravio nekoliko do danas nezaboravnih remek-dela („Assault on Prentice 12“, 1976; „Halloween“, 1978; „The Fog“, 1980). Prelazak u A produkciju neslavno je propao (beše to katastrofalni „Big Trouble in Little China“), ali se Carpenter nije predavao. Odgovornost pred budžetom uglavnom je uticala na odustanak od sopstvenog stila (kao u „Starman“), i sledstveno na pad popularnosti i ugleda.

Sa „Escape from L. A.“ Carpenter se vratio sebi, napravivši pravi carpenterovski film. Naravno da su analogije između prvog i drugog filma najzanimljivija stvar. U oba filma vreme i prostor su prevedeni u imaginarni svet neograničenih mogućnosti verbalno, glasom naratora, i kvazidokumentarizmom, za svega nekoliko minuta, da bi odmah potom usledila akcija. U najvećem delu oba filma – akciji u futurističkom zatvoru pod vedrim nebom – L. A. je razvodnjeniji u odnosu na N. Y., sa primetnim prilagođavanjem trendu mešanja žanrovskih scena. Konačno, finale filmova je potpuno različito, pri čemu finale L. A.-a u svemu nadvisuje ono iz N. Y.

Upravo u različitim finalima lepo se ogleda rezultat burnih promena u proteklih 15 godina. U N. Y. Snake Plissken, glavna faca, spašava predsednika iz zatvora u koji je pretvoren Manhattan, simbolički spasavajući demokratiju iz ralja volstritskog berzanskog pakla. Individualizam je glavnom junaku polazište, a izolacionizam i konzervativizam ishodište. U L. A. Snake Plissken je prinuđen da se bori protiv totalitarnog puritanizma koji je zdrobio demokratiju, simbolički spasavajući golu slobodu od puritanizma ukorenjenog u srcu propagande novog konzervativizma, u šou biznisu Hollywooda. Ali rešenje više nije u povratku na staro stanje, već u totalnoj promeni – uništenju svake tradicionalne institucije, kulture, istorije. Individualizam je opet izvor, ali je ishodište anarhizam.

Ovaj, mada samo nominalni preokret od Reagana ka Kropotkinu, obradovaće sve Carpenterove fanove, i učvrsti njegov kult svedočenjem o odbacivanju holivudske industrije. Koliko je to iskreno nije ni bitno, bitno je da je Carpenterovski.

Peru Marković

Krležijana

Opasnost za pamet

Priznati svoje nesnalaženje vrhunac je intelektualno-moralne smionosti, a stalno je sve uglavnom prevara! Tko je voljan da naslika sebe kao karikaturu, da se već popeo na prijestolje? Postoji li jedan jedini „Netko“ u historiji, koji je posumnjao u smisao svog dostojanstva? Tu je već i historija dosadila svojim pukama da je vlast najveća opasnost za zdravu ljudsku pamet i tu nikakvi historijski angažmani nisu bili od praktične koristi.

Miroslav Krleža, 1968.

Iz sportske prošlosti Subotice

Suci na udaru od prvih dana „fodbola“

Ua sudac! – taj nama dobro poznati izraz negodovanja dijela nogometne publike (i ne samo nogometne) prisutan je na svim utakmicama. Jedan je to od vidova pritiska na suce kojim se želi izraziti neslaganje s odlukom i time ga dekoncentrirati.

Taj sindrom je prisutan od kako je „fodbol“ „prohodaio“. Slobodno možemo reći, suci su na udaru od prvih dana od kada je nogometa i utakmica.

Nogomet je na prečac stjecao popularnost, mada su ga gledatelji više osjećali „instinktom“ nego li razumom. Trebalo je dosta vremena da se shvate pravila nove igre, koju su opet od prvih dana morali тумачити i braniti na terenu arbitri.

Otuda danas nikoga ne treba čuditi da su i sami gledatelji na utakmicama sudjelovali u igri. Zeleći i sami dati po neki zgoditak, ili spriječiti protivničke napadače da pošalju loptu kroz vrata njihovih miljenika.

Kada bi, primjera radi, nogometni sudac čestito „iznervirao“ gledatelje, ovi bi se poslije duela upuštali i u fizička obračunavanja s njim, a nerijetko i prekidali susret.

Prvi nogometni klubovi morali su zato udovoljavati i najsitnijim željama probirljive i ratoborne publike, kako bi po „propisima“ od nje mogli naplatiti njeno prisustvo na utakmici. Ostvarivati prihode bez kojih se ni tada nije moglo zamisliti igranje nogometa. Priliv gledatelja međutim nije išao željenim

tempom. Iz ondašnjeg tiska vidimo da je utakmicu „Bačka“ – „Sport“ 1902. godine pratilo samo 77 gledatelja, pa su izdaci (210 kruna) znatno premašili prihod (157 kruna).

Uočljiva je dakle bila razlika između želja i mogućnosti nogometnih klubova. Članarina postaje put i način da se nogomet unapređuje i da klub egzistira, odnosno da se poboljšavaju uvjeti života i rada kluba. No, navijači kao navijači nisu željeli baš rado „zavući ruku u džep“ ni kada klubu ide i pobjeđuje, a kamoli kada krene naopako. Nezadovoljni navijači jednostavno bi prestali plaćati članarinu, pa je problem članarine bila česta točka dnevnoga reda na sjednicama uprava. Iz sačuvanih starih zapisnika „Bačkine“ uprave, iščitavamo da se na sjednicama ne jednom raspravljalo o nena plaćenim članarinama.

Navijači traže uz dobre igre, pobjede i samo pobjede, a nogometaši koje još nosi ljubav prema sportu i entuzijazam, opravdano traže da im se osiguraju bar normalni uvjeti za rad i natjecanje. Primjera radi, nema mreža na golovima, pa se nerijetko zbog toga previdi ili prokrijumčari poneki pogodak. Zato se iz sjednice u sjednicu konstatira tužna činjenica da igrači nastupaju u vlastitoj nogometnoj opremi.

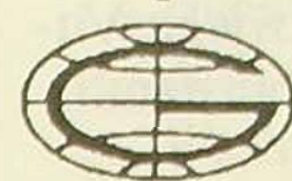
(Podaci iz Monografije „Bačka“ 1901-1991.)
Ante Zomborčević

Zanimljiva matematika

1.) Ako sve vreme idete na severoistok, gde ćete stići?

2.) U staklenu posudu, koja ima oblik kocke, potrebno je naliti vodu tako da ona zauzima jednu trećinu zapremine ovog suda.

Kako se to može uraditi bez ikakvih sredstava za merenje?

GARANT

**PREDUZEĆE ZA SPOLJNU I
UNUTRAŠNJU TRGOVINU d.o.o.**

**Trg Oktobarske revolucije 37
SUBOTICA**

Telefon: (024) 25-004 direktor

27-002 komercijala

29-042 maloprodaja

23-537 magazin

Telefax: (024) 26-719

GARANT

Kukuruzna zlatica – štetočina koja nadolazi

Kukuruz ne gajiti u monokulturi, nego poštovati plodored

Kukuruzna zlatica je štetočina koja se na području naše zemlje prvi put pojavila 1992. godine, a registrovana je u julu iste godine. Pojavila se na kukuruzu u okolini Surčina, gde je dospela iz Amerike. Ova štetočina je već znatnije štete nanela na kukuruznim poljima u Sremu, južnom Banatu, a u Bačkoj u temerinskom području, uglavnom na parcelama na kojima je kukuruz u monokulturi više godina.

S obzirom na visinu štete koju ova štetočina može da prouzrokuje treba je ozbiljno shvatiti, te se pridržavati svega onog što stručnjaci i nauka preporučuje za sprečavanje pojave i suzbijanje iste. Prof. dr Radoslav Sekulić iz Instituta za zaštitu bilja „Dr Pavle Vuksanović“ Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, član stručnog tima koji je na nivou naše zemlje formiran sa zadatkom proučavanja ove štetočine sa svih aspekata, kaže da je najefikasnija mera borbe poštovanje plodoređa, što znači da kukuruz ne treba gajiti u monokulturi, dve godine uzastopno.

Kukuruzna zlatica je poreklom iz centralne Amerike, a tamo se prvi put pojavila 1909. Velike površine pod kukuruzom u Americi bile su napadnute naročito u periodu od 1955. do 1970. godine, a sada se ona u Americi ubraja u najopasnije štetočine kukuruza. U Evropi, a posebno u našoj

zemlji, ona ima dobre uslove za razmnožavanje, posebno iz razloga značajnog gajenja kukuruza i odgovarajućih klimatskih uslova za njeno masovno razmnožavanje. Posebno je za njeno širenje odgovarajuće to što se kod nas preko 40% kukuruza gaji u monokulturi. Kod nas razvija jednu generaciju godišnje, a pravu štetu nanose larve, koje napadaju koren mlade biljke kukuruza, koje su slabo učvršćene, te poležu. Nakon poleganja, gornji deo biljke se kvvari prema gore, te biljka izgleda kao guščiji vrat. Ukoliko je vreme sušno, polegle biljke venu i suše se. Usled napada larvi, prinos kukuruza može biti smanjen od 10 do 15%. Kukuruz napadaju i odrasli insekti, na taj način

što se najpre hrane listovima kukuruza, a potom prelaze na ishranu polenom i svilom, te ukoliko ne dođe do oplodnje klipovi ostaju rahuljavi (krezavi).

Odrasli insekti mogu se sresti od kraja jula do sredine oktobra, a najviše u drugoj polovini jula, te u avgustu. Jaja polažu u avgustu. Odrasli insekti žive pet do šest nedelja. Jaja polažu na zemljištu na kukuruznom polju. Svaka ženka položi oko 400 jaja, na dubinu od 15 cm. Ukoliko je zima blaga, jaja bolje prezimljuju, obično prezimi 60-80% jaja, iz kojih se razvijaju larve, koje napadaju mlade biljke kukuruza. Larve se najviše javljaju od sredine maja do kraja juna.

Prof. dr Radoslav Sekulić naglašava da se kukuruzna zlatica ne prenosi semenom. Ukoliko je do štete došlo, pomoći nema. Važno je pripremiti odbranu za sledeću godinu. Ukoliko nije moguće izbeći gajenje kukuruza u monokulturi dve ili više godina, a u toku jula i avgusta se utvrdi pojava više od jednog insekta na biljci, treba u narednoj godini primeniti hemijske mere borbe, primenom granuliranog insekticida tokom setve ili prilikom prve kultivacije. Od insekticida treba primeniti „caunter“, „timet“, „galation“, koji uspešno suzbijaju larve, koje i nanose najveću štetu.

Mr Ivan Rudinski

Šta se vidi kroz pendžer ZZ „Salaša”?

Setva će i ove godine kasniti

Budući da „najkraći put od proizvođača do potrošača vodi preko ZZ „Salaš”, kako kaže gospodin Josip Anišić, direktor i poljoprivredni proizvođač, obratili smo mu da nam kaže kako teče otkup suncokreta pripreme za jesenju setvu.

– Žetva suncokreta je počela pre nekoliko nedelja, i sada je već, možemo reći, završena. Žetva se često prekidalala zbog kiše, koja je na suncokretu prčinila i znatne štete, te umanjila prinos. Prinosi su ostali „šareni” i kreću se od 10 do 16 metličkih centi po 1 kj. Ukoliko su prinosi do 10 metlica po 1 kj to su rekordi. Otkup se vršio u silosu DD „Fidelinka” u Aleksandrovu, zatim u silosu „Agrokombinata Subotica” u Novom Žedniku, te u podnim skladištima DD „Vitala” u Pačiru i HP „Peščara” u Baloj Bosni. Uslovi po kojima se vršio otkup suncokreta bio je da vlaga ne prelazi 10%, a primese 3%. Ulje se priznaje do 40% „US”-kvaliteta. Ovo se znalo. Nije se znala cena i način isplate. Ponovila se stara praksa, mada su bila čvrsta obećanja da se stara praksa neće ponoviti. U početku žetve se iz sredstava javnog informisanja moglo saznati da će cena biti 2,00 din/kg, što je izjavio savezni ministar za poljoprivredu prof. dr Tihomir Vrebalov. Ukoliko bi ta cena suncokreta ostala, to bi značilo da je na bazi pariteta: 1 kg suncokreta = 2,50 kg pšenice po ceni od 0,80 din/kg. Međutim, cena od 2,00 din/kg je za proizvođače ulja previsoka, te bi u tom slučaju,

po njima, 1 litar ulja morao biti najmanje 12,00 dinara. Zato su uljari predložili da cena suncokreta bude 1,60 din/kg, plus premije od 0,40 din/kg u vidu nafte ili ne-

Josip Anišić

kog drugog repromaterijala. No, kao što se zna, cena je nešto niža od najavljene i iznosi 1,90 dinara za kg. Moguća je bila i robna razmena. Tako je kod uljare „Vital” iz Vrbasa za 6 kg suncokreta dobijana 1 litar ulja, a kod uljare „Sunce” iz Sombora 5,50 kg suncokreta za 1 litar ulja. ZZ „Salaš” je vršio otkup za račun „Vitala”.

Što se tiče jesenje setve pripreme su u punom jeku. No, plašim se da će i ova setva kasniti, odnosno da se neće moći obaviti u optimalnom roku. Razlog tome je kašnjenje

je skidanja jesenjih kultura, prvenstveno zbog vremenskih prilika. ZZ „Salaš” ima u slobodnoj prodaji izvesne količine semenske pšenice, različitih sorti. Te količine sigurno nisu dovoljne, no nastojimo obezbediti i nove količine semenske pšenice. Cena u slobodnoj prodaji je 2,45 din/kg. Što se tiče mogućnosti zamene merkantilne pšenice (ovogodišnjeg roda) za semensku, to je moguće po važećim paritetima. Međutim, poljoprivrednim proizvođačima ta zamena ne odgovara, sada već iz više razloga, a zamenu za suncokret će sigurno izbegavati, jer je u kući svaki dinar neophodan (treba se pripremiti za zimu, škola je počela, a kućni budžeti su prazni), tako da bi zamenu trebalo vršiti na bazi roda u narednoj godini. No, za to su potrebni pariteti. Ne mislim samo na seme, nego i na druge repromaterijale kojih u ZZ „Salašu” za sada ima.

ZZ „Salaš” nije u mogućnosti povećati površine u zakupu (arendi). Ostajemo pri površinama iz ove godine, te ćemo se i dalje pridržavati sklopljenih ugovora o zakupu.

Eto to je bio kratak „raport” Josipa Anišića. Moramo priznati, a to mora i on, da je pogled kroz prozor prilično mutan.

Zaštitne cene poljoprivrednih proizvoda roda jesen 1996. su: suncokret 1,90 din/kg, kukuruz 0,72 din/kg, soja 2,00 din/kg, šećerna repa 0,27 din/kg, a sa regresom zaštitna cena šećerne repe je 0,32 din/kg.

Mr Ivan Rudinski

Pčelarstvo

Sv. Ambroz – zaštitnik pčelara

Sveti Ambrozije (hrvatski Ambroz, slovenski Ambrož), rođen je u Trevesu u Galiji, bio sin rimskoga prefekta. Sam je postao biskupom dviju rimskih pokrajina, i u tom svojstvu doputovao u Milano da uspostavi mir u prepirci sarijevcima do kojega je došlo velikom izborom novog biskupa. Legenda kaže kako je jednog dana držao govor kadli malo dijete počeo vikati: Ambrozija za biskupa. To je bio dar s neba, tako se smatralo, pa je Ambrozije izabran za biskupa, premda tada nije bio ni kršten.

Posvetio se novom poslu, bio veliki kaznovnik, teolog i duhovni pjesnik. Pokrenuo je ambrozijansko pjevanje, oblik glazbe u bogoslužju. Sv. Ambrozije slika se u biskupskoj odori, s mitrom i štapom, a u ruci čita knjigu. Još se pokazuje s košnicom. Na temelju legende zna se da mu se, dok je još

bio malo dijete, roj pčela objesio na usta, nagovješćujući tako njegovu buduću rječitost.

(Podaci uzeti iz Leksikona Zapadnog kršćanstva, str. 110-111, izdanje, Zagreb 1979. godina)

Pripremio: Stipan S. Pekanović, predsjednik Svjetskog sajma pčelara i Svjetske pčelarske burze

Ovo (možda) niste znali

Utvrđeno korisno dejstvo

Suradnici „Washington” sveučilišta utvrdili su da opasnost od infarkta opada za 50-70% kod onih osoba, koje tjedno bar jednom jedu ribu. U opitu je sudjelovalo 824 dobrovoljnih bitanika, starosne dobi između 24 i 74 godine. Utvrđeno je da korisno dejstvo potiče od omega-3-masnih kiselina, koje sprečavaju zaustavljanje rada srca – piše „Österreichische Fischereizentrale” u broju 4. iz 1996. godine.

Priredio: Alojzije Stantić

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

Kupio

Razgovaraju dva poljoprivrednika:

– Čujem da si bio na sajmu u Novom Sadu?

– Bio sam, nego šta.

– Pa jesi li šta kupio?

– Kako da ne, kupio sam jednu pljeskavicu sa mladim lukom i napario oči.

Briga

– Brigo moja pređi na drugoga, do prvog ne možeš da stigneš.

– Davo ne ore i ne kopa, i on video da od poljoprivrede nema koristi.

– Žetva je završena, ali mlaćenje prazne slame nikako ne prestaje.

– Naše trenutne teškoće imaju neograničeni rok trajanja.

Jasle

– Iako nam je stočarstvo u lošem stanju – sve su jasle zauzete.

– Um caruje, snaga reketira!

– I dirigentska palica ima dva kraja.

Pritisak

– Šta je komšija, da nisi bolestan?

– Teško meni, komšija, krvni pritisak mi je pao još niže od standarda!

(na. vi.)

Za ribiče

Šaran (V.)

(Ciprus carpio L. – Karp, krap – mađarski: ponty)

Kojim priborom se lovi šaran? Nekada u ovom pogledu nije bilo naročitog izbora, jer je ribičima bio na raspolaganju štap od lješnjaka ili bambusove trske. Poslije II. svjetskog rata počela se razvijati i industrija ribolovnog pribora: D. A. M. (Njemačka), ABU (Švedska), Shakespeare (SAD), Mitscel (Francuska) i dr. koji su se ovim poslom bavili i ranije. Tehnologija proizvodnje je omogućila nastajanje čekrka i štapova iz punih staklastih vlakana. Kada se pedesetih godina ovoga stoljeća taj pribor pojavio na tržištu, ribiči su ga odmah prihvatili. Uz ovo, suvremeniji je način ribolova omogućen umjetnom strunom, pa se tako počeo razvijati jači pribor, veće nosivosti, sigurniji i daleko lakši za održavanje u odnosu na ranije konce, čije je održavanje ribiču oduzimalo dosta vremena.

Potkraj ovoga stoljeća na tržištu je neopisivo veliki izbor ribolovnog pribora, pa je potrebno dosta poznavanja ribolova da bi se mogao odabrati odgovarajući štap i čekrk za određenu vodu i određenu ribu. Za šarana odabiranje pribora mora ispuniti uvjet da je jak i da je što osjetljiviji. U tu svrhu je najbolje opredijeliti se za teleskopski štap, duljine 3-3,5 m, srednje osjetljive akcije (savitljivosti) i mogućnošću težine bacanja olova 80-150 g. U tom rasponu moguće je naći odgovarajući izbor štapova, a to ovisi i od vode u kojoj će se riba loviti. Prema štapu se odabira odgovarajući čekrk. U nas se odomaćio izraz „mašinica” (ne znam zašto,

kada je izraz čekrk prikladniji), a na njega se stavlja struna debljine bar 0,30 mm i što veće nosivosti – ovisno od kvalitete. Na struni ne treba štedjeti, jer je ona najosjetljiviji dio pribora, a cijeli je pribor toliko jak koliko je jak najslabiji njegov dio. Za šarana treba uzimati udice posebno oblikovane i treba da su karbonske, jer su one za sada najboljeg kvaliteta i najsigurnije da će izdržati i ovećeg borbenog šarana. Potrebno je da pribor bude izuzetno jak, jer šaran okačen na udici borbenošću naglo mijenja pravac izvlačenja, nastojeći da se zaplete u kakovu podvodnu zapreku i da onda zategne strunu, koju će lako pokidati – on ili ribič pri izvlačenju. Ovo su vrlo česte pojave, napose kada na udicu dode oveći šaran.

U lovu na šarana vrlo važnu ulogu igra kvaliteta strune. Onaj njen dio kojim se bacačuje mamac stalno je na suncu i u vodi što na kvalitetu utiče vrlo nepovoljno. Zatim suvremene umjetne strune imaju odliku izvjesnog istezanja, a kada se na nju ulovi i izvuče oveća riba od 5, pa i više kilograma koja je bila zamarana, poželjno je da se ta struna odstrani, jer više ne posjeduje deklariranu nosivost, što

se može odraziti na njenom kidanju kod sljedećeg značajnijeg ulova.

Ako se lovi dubinski, olovo mora biti što osjetljivije, naravno klizeće, da bi pri uzimanju mamca šaran imao što manji otpor i da on u njega ne izazove sumnju, jer ako je nešto neprirodno odmah ispljune mamac, prije nego mu ribič kontriranjem zarije udicu u usta.

Ako se lovi na plovak, napose je to praktično u stajaćim vodama, onda ga treba loviti sa što osjetljivijim plovkom i za to odgovarajućim olovom.

Pri dubinskom ribolovu šarana vrlo je važno imati što osjetljiviju signalnu kariku, da pri uzimanju mamca ne pruža nikakav otpor. Najbolje je, a to zahtijeva veliko iskustvo i stalnu koncentraciju, osmotriti strunu kod vrha štapa i onda u željenom trenutku reagirati. Ovakav način ribolova si mogu dopustiti samo vrlo iskusni ribiči.

(nastavit će se)

Recept za pripravu ribe:

Paprikaš od šarana (za 6 osoba)

Potrebno je: šaran od oko 1,50 kg, 8 dag masti, 12 dag crvenog luka, 1 dag crvene paprike, 10 dag rajčice, 2 zelene paprike, 3 dl kisela vrhnja, 3 dag brašna, 3 dag soli i prilog. Očišćenog šarana izrezati na filete i posoliti ih. U posudi na masti (ulju) ispržiti istrenicani (izrendani) crveni luk i pri kraju dodati crvenu papriku. Sve dobro izmiješati i na to staviti na kolutiće isječenu rajčicu i na kolutiće isječenu papriku. Na to naliti malo vode i ostaviti da vrije 10 minuta. Nakon toga na masu položiti filete šarana i kuhati na ravnomjerno jakoj toploti. U kiselom vrhnju izmiješati brašno i kada je meso šarana meko dodati vrhnje i staviti da vrije nekoliko minuta. Za prilog servirati knedle.

Alojzije Stantić

Hortikultura

Ikebana

Ikebana je tradicionalna umetnost aranžiranja (raspoređivanja) cveća, koja je stvorena u Japanu. Nikada nije bilo perioda u japanskoj istoriji u kojoj nisu gajeni različiti oblici cvjetnih aranžmana. Sa ovom jedinstvenom umetnošću Japanci dokazuju ljubav prema prirodi, izražavaju želju za lepotom, mirom i harmonijom i sa njom obogaćuju i ulepšavaju život.

Stvaranje ove umetnosti datira još iz VI veka, a vezana je sa budističkim učenjem, jer su prvi stvaraoci i učitelji bili budistički sveštenici. Carski dvorci su bili ukrašeni bogatim aranžmanima, jer je u to doba ta vrsta umetnosti bila privilegija plemstva.

Oko XIII veka ikebana se uvodi u domove samuraja – ratnika, kao dekorativno izlaganje cveća, koje simbolizuje lepotu. Još se i danas u domovima Japanaca mogu naći niše u zidu ili manje prostorije tzv. „tokonoma”, gde je izloženo aranžirano cveće (tu se

stavljaju i drugi ukrasni i vredni predmeti). To je počasno mesto gde obično sedi gospodar kuće, međutim, ako je prisutan gost u kući ovo mesto se njemu ustupa.

Sredinom XIX veka pojavljuje se slobodniji stil aranžiranja, jer je to doba prosvetiteljstva i tada u Japan počinje prodirati zapadna kultura. Uvoze se nove i do tada nepoznate vrste cveća, te se i stil ikebane menja.

Posle Drugog svetskog rata ikebana postaje sastavni deo obrazovanja, jer je uvedena kao obrazovni predmet u srednje škole. Postoje mnogi čuveni majstori ikebana, osnivaju se mnogobrojne škole gde se izučava aranžiranje cveća, održavaju se izložbe i takmičenja u ovoj grani umetnosti. Jedna od najvećih modernih škola ikebane je škola **Sogetsu**. Osnovana je 1926. a ime je dobila tako što je vlasnik škole (**Sofu Tešigahava**) uzeo dva kineska znaka koja označuju travu i mesec i sa kombinacijom ove dve reči prikazao je ogromno prostranstvo svemira. On je razvio cvetno aranžiranje od jednog atraktivnog zanata do visokog

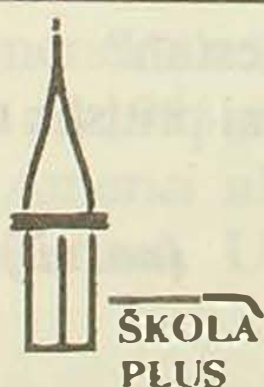
stepena kreativne umetnosti. Njegova škola je vodeća u obrazovanju studenata i budućih učitelja ikebane u Japanu i drugim delovima sveta. On ima oko milion studenata i sledbenika po celom svetu.

Da bi se ostvario lep i pravilan aranžman ikebane prema principima ove škole, potrebno je savladati tehniku osnovnog stila koja podrazumeva: oblik, liniju, prostor, harmoniju, boju i vaze. Dakle, ova škola je stvorila ikebanu modernog doba sa mogućnošću daljeg razvoja. Iz dosadašnjeg oblika nastaje novi, koji će biti odraz vremena, ali uvek u harmoniji sa okolinom gde će se gajiti ta lepa umetnost.

U pravilima kompozicije „ikebana” javlja se triangularna ravnoteža (trougao). Ovo trojstvo je sadržano i u budističkoj religiji kao nebo, čovek, zemlja (šin, soe, hike).

I na kraju da kažem da **ikebana** u doslovnom prevodu znači „živo cveće” tj. „ikerus” znači život i raspoređivanje odnosno produžavanje života biljkama.

Ružica Pisanić, dipl. ing. hortikulture

Organizujemo nastavu iz: matematike, stranih jezika, fizike, mehanike, elektrotehnike, maternjeg jezika, poseban program iz metoda učenja i pripremu budućih srednjoškolaca za kvalifikacioni ispit za upis u srednju školu.

Stručnost i pedagoško iskustvo naših nastavnika vode vaše znanje do željenih ciljeva.

U okviru Škole plus vršimo obuku budućih vozača. Vi treba samo das nas potražite, sve ostalo je naša briga. Informacije i prijava kandidata radnim danom od 11 – 16 časova u prostorijama Škole plus, Strosmajerova br. 3 (ispod Muzičke škole) ili na telefon 37-316 u večernjim časovima.

Aforizmi

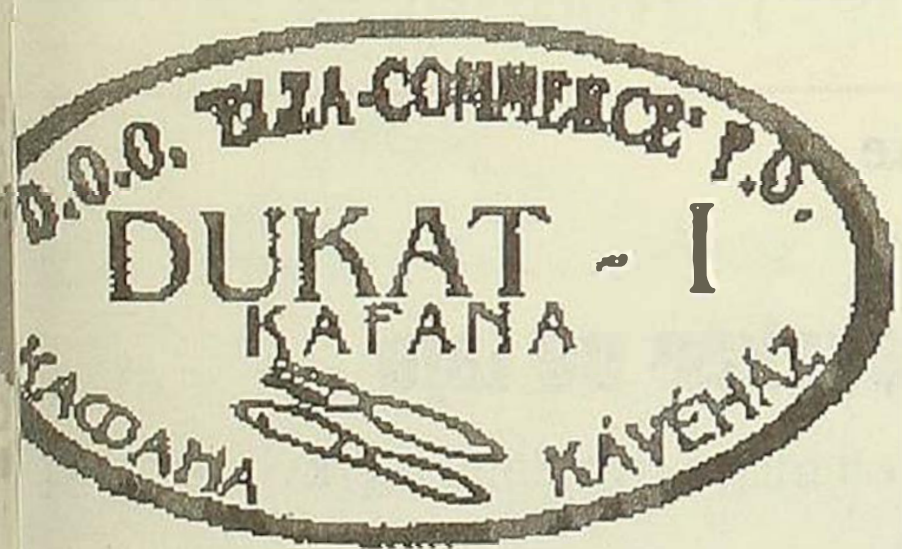
- Oprezan čovjek mora mnoge stvari ti, ali ne smije to nikom pokazati.
- Pacifistički protest: mrk pogled u telefon, gundanje u brk, šakom po stolu, glava o zid...
- Razumijevanje za druge proističe iz osobnosti rezonantnog hvatanja titraja njegovog cerebralnog sustava.
- Pozitivnim angažiranjem svijesti anuliraju se negativni porivi podsvijesti.
- U plodnom tlu i nezdravo sjeme prokliće.
- „Kriva Drina” se ispravlja kod izvorišta.
- Ako želiš da se praviš važan – moraš biti važan.
- Najvažniji političari su oni, koji neče mijenjaju – mišljenje.
- On je nedodirljiv – nalazi se u govornima.

Željko Skenderović

Aforizmi

- Vodstva Srbije i Hrvatske su budućim generacijama osigurala miran san – o Velikoj Srbiji i Velikoj Hrvatskoj.
- Poslije Daytona bosanski Srbi sve više pominju Bosnu – u vicevima.
- Ne zna se je li batina izišla iz raja, ali je sigurno da vodi u pakao.
- Tko domovinu jarko ljubi, taj je u inostranstvu.
- Imamo zadužen narod i nedužne ministere.
- I podzemlje vjeruje u vladavinu prava kralja.
- Ranije su se vitezovi branili mačem, a sada imunitetom.
- Blago odgajateljima, jedino oni imaju pravo da su odgojeni.
- Istaknuti političari zalažu se za privatne škole i državne jaslice.
- Učenike ocjenjuju, radnike procjenjuju, umirovljenike više ne cijene.

Dujo Runje

**Naš restoran svakodnevno
(osim ponedjeljka)
od 12 do 24 sati
nudi raznovrsne
kulinarske specijalitete!
Srdačno Vas očekujemo.
Preradovićeva 4
Telefon: 30-136
Svaki dan menu ručak.
Sve je dobro, ali
kotlić je najbolji!
Prijatno!**

Iz života naših predaka

Hetija u varoši (IV.)

Dobrim prid užnu ženske su došle kući, spremile bućur i popakovale u kola sve što će se nositi na salaš, a kočijašu je tribalo samo da upregne konje, uzme kajase u ruke i da ji deka. U rano posli podne primećivalo se u varoši da je bila hetija, na sve strane su išla kolija prema salašima svim putovima, od Senčanskog do Bajskog. Onog dana kad su se vraćali na salaš nise podnovalo da bi stigli do namirivanja i muže. Put do Đurdina, Bajmačkim putom, trajao je 4-5 sati s uračunatim vremenom na usputna zadržavanja u pojedinim stacijama. U njima

se stajalo da se „konji odmore”, a kočijaš (i muškarcu) liti da speru kojom čašom vina pra iz grla, a zimi da se malo ogriju.

Prva stacija je bila kod „Žiline” mijane u Malom Bajmaku, prva čoša iza vitrenjače, da se u njoj zalije užna. Zatim se skoro obavezno stajalo u mijanama u Maloj Bosni, na Kaponji i u Mišićevu. Kad smo prema Bajmaku skrenili u atarski put nuz Bagijev salaš, do Stantićevog šora nije bilo stajanja. Na bajmačkom putu ljudi su dekalili čas kamenom (makadam) čas litnjim putom, kad je koji bio bolji. Kadkad je vraćanje s hetije na putovima ličilo ko da ljudi idu iz svatova, bilo je toliko tušta kolija. Dosta je ljudi s obližnji salaša na hetiju išlo pišće, pa kad su se vraćali i kad bi ji kočijaš stigo nazvo bi njim: „Faljen Isus!” i „Očeta da vas ponese-mo?”. Bio je to obavezan poziv svakom koga sustigneš da ide pišće i onda ako to čeljade vidiš prvi put u životu. Takij je bio red. Ako je putnik privatno da ga ponesu onda njim je put bio zanimljiviji, tako su širili poznanstvo, raspitivali se o svačemu i čuli šta ima novog.

Kad se došlo na salaš ženske su iznele bućur, raspakovale kola, a muškarcu ispregli konje, obisili sersam u košaru, oturali kola pod naslam i potpačili rudu. Kad je urađeno „u čisto”, ko da se nigdi nije išlo, čeljad su ušla u salaš da se prisvuku u poslendansko,

da bi se privatili svakodnevni poslova: namirivat, muzt, spremat piću...

Čeljad su na salašu jedva dočekali da se sidne večerat, jel se onda počelo pripovijdati šta ima novog u varoši, kako je bilo na hetiji, ko je koga vidio i ko je s kime bio, ko je koga pozdravio. (U ono vrime svakom je tušta značilo kad je čuo da ga je kogod pozdravio, na tom se zafaljivo i bilo mu je drago da kogod misli na njega.) Na varoške hetije se išlo dosta ritko, onda je s nje doneto tušta novog i nise moglo sve ispričati za večerom, pa se s tom pripovitkom nastavljalo uveče, a ostalo je od nje bome i za sutradan.

Uveče su komšije, koji nisu bili na toj hetiji, došli na divan da čuju šta ima novog u varoši i kako je ona prošla.

Hetija je obogatila svakodnevni život salašara i učinila ga zanimljivim, a i onima koji nisu bili na njoj tušta je značila, bila njim je važna jel su tako bili obaviješteni o svemu šta se ticalo salašara.

*(nastavit će se)
Alojzije Stantić*

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 1
telefon: (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”) telefon: (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon: (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

FUNERO

Od trope...

...do duraka

Ko je reko narod?

Iz starog tiska

Kazalište

Kazališni dobrovoljci iz Subotice obratili su se Ministarstvu poljodilstva s molbom da se i njima dodile dobrovoljne parcele. Ministarstvo poljodilstva nakon što je svestrano proučilo predmet odgovorilo je našim vrlim kazališnim dobrovoljcima da će ih, umisto da im dode parcele, parcelisati na paramparčad, ako se još jedanput ogriše o kazališnu umjetnost kao što su to već učinili prilikom izvođenja „Postorka”.

(„Bunjevačko žackalo”, 7. ožujka 1940.)

Predizvorno prednastavljanje s(t)ranaka

U pačeničkom boju za bolje sutra, čvrsto postojani u običnom opredjeljenju da samo pošten nas izbori mogu povesti & odvesti u svijetlu budućnost, nastavljamo, istina s prevelikim pokidom ali ustrajni u nadi, hrabro & dostojanstveno promidžbu polikičkih s(t)ranaka koje djeluju pod zvjezdanim nam nebom s vidljivim polumsecom. Ovoga puta puni ponosa & s gorljivim nestrpljenjem zbog blizine misterioznog čina bora, plativši najveću moguću cijenu za ovaj prestižni oglas na još prestižnijem mjestu najprestižnijem subotičkom listu, prepuštajući nevinu bjelinu papira, prepuni samilosti i napornog milosrđa najjačem lijevom savezu u zemlji.

S nama nema izvjesnosti

Osnovna polazišna postavka s koje nastaje naša ekstremno lijeva platforma, okićena na jednoj strani prepoznatljivim deviznim belegom Cipra, jest prije svega u orijentaciji interesa na daljnje & trajno osiguravanje svih oblika nesigurnosti. Zašto? Kao što je i pitanje prosto, prositi i odgovor: zato što se u nesigurnim društvima vodama najbolje mešetari. E da bi postigli krajnji cilj naše polikičke borbe, a to je sveto stvaranje nesigurnosti, potreban nam je Vaš siguran gl

Bunjevačke narodne pripovitke

Prominili ga na krštenju

Jedan dida će provodadžirat matorog momka. Očo čak u treće selo, našo jednu bandžavu divojku.

– Ako nije rogat ni repat, udaću se i za crnog vraga, samo da divojkom ne pletem side kose – obradovala se provodadžiji.

– Vrag baš nije, al nije zdravo ni lipči – dida sve prodaje mačku u džaku kad je vidio da je divojka tako voljna.

Je l' lipči od vraga to zna onaj ko je vraga vidio, al da je ružan, to bogme jeste, al taki ružan da ni crni mrak ne bi pao na njegov.

Kad ga dovo na ogled, divojka sirota s onim bandžavim očima i vidi i ne vidi, pa rič ne trza. Ne da neće, didi ruku ljubi:

– Bog vam dao sto srića, kad ste meni moju doneli.

Ona sirota oče, al mater ne mož zadržat rič. Udarila u plač:

– Majko Isusova, kaka će mi bit unučad, ako ovo dvoje počnu dicu donosit na svit? Bar da je on malo lipči.

A provodadžija će je tišit:

– Prijo, ne boj se za unučad, jel da znaš ovo: nije se on taki ružan rodio, al su ga na krštenju prominili.

Kazivao: Jašo Vojnić Jadrić, rođen 1907, Šupljak

Da svekar ne laje

Bačo udo ćer, pa se posli misec-dva dana u crkvi susrio s prethodnim.

– Kako je svekrebabo, je l' ti drago; kako te sluša ta moja snaja ti? – baći je to prvo.

A onaj ko iz fračke:

– Pretelju, kad već pitaš red je i da čuješ: ne znam ni kad odeš, znam ni kad dođe. Nikad da me poljubi u ruku, kaki je naš bunjevački red i adet. Evo, i danas na ovu svetlu nedilju, od komšija čujem da je očla tvojoj kući.

Baći rič, pa dosta. Nije osto ni na misi. Očo kući i ćer oma pridat.

– Jesmo l' ja i tvoja nana odranjivali krmče el čeljade?! Šta moram čuti, da ti svekra nikad ne poljubiš u ruku?! U njegovoj kući ideš kruv, a čovik ne zna ni kad odeš ni kad dođeš. Da to više nisi čuo, jel će bit žuti' skuta.

Kad se vratila ona upravo kod svekra, pa ga onako bisna poljubi u ruku. On se obradovo:

– O, o, šta je to sad, snajo?!

– Ta to vam je zato da više ne lajete po selu.

Kazivala: Ruža Vojnić Hajduk, r. Milodanović, Subotica, rođena 1920.